

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšná Šebastová na roky 2024 - 2030



Názov:	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšná Šebastová na roky 2024 - 2030
Územné vymedzenie:	Obec Vyšná Šebastová
Územný plán obce schválený:	áno
Dátum schválenia PHSR:	18.06.2025
Dátum platnosti	od 01.07.2025 do 31.12.2030
Verzia ¹	1.0
Publikovaný verejne:	01.07.2025

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje

Obsah

Úvod	3
Cieľ dokumentu PHSR obce Vyšná Šebastová	4
Časť A - Analytická časť	7
Geologické a geomorfologické pomery	10
Hydrologické pomery	13
Klimatické podmienky a súčasná krajinná štruktúra	13
Fauna, flóra a vegetácia	15
Chránené územia	16
Odpadové hospodárstvo	18
História obce	19
Udalosti v obci podľa rokov	21
Technická infraštruktúra a doprava	35
Vzdelávanie a školstvo	39
Časť A.I - Analýza vnútorného prostredia	40
Ľudské zdroje	40
Hospodárenie obce	46
Časť A.II Analýza vonkajšieho prostredia	48
STEEP analýza	49
Časť A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia	51
SWOT analýza (Silné stránky, slabé stránky, príležitosti, ohrozenia)	51
Časť B - Strategická časť	56
Ciele a priority (Globálny cieľ, špecifické ciele, priority – hlavné oblasti smerovania podpory)	56
Časť C - Programová časť	59
Opis rozvojovej stratégie	61
Časť D - Realizačná a finančná časť	67
Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR:	70
Systém monitorovania a hodnotenia:	71
Záver	72
Prílohy PHSR	73
Príloha č. 1 - Zoznam skratiek použitých v PHSR	74
Príloha č. 2 - Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov	75

Úvod

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšná Šebastová (ďalej len „PHSR“) je základným programovým a výkonným dokumentom spracovaným na lokálnej a čiastočne i regionálnej úrovni. Zohráva kľúčovú úlohu pri plánovaní rozvoja obce a pri využívaní štrukturálnych fondov EÚ pre svoj sociálno – hospodársky rozvoj. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Je strednodobým programovým dokumentom realizačnej fázy na podporu regionálneho rozvoja na úrovni obce s dôrazom na ekonomickú a sociálnu oblasť.

Obsah a základné prístupy k tvorbe programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja upravuje zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.

PHSR obce Vyšná Šebastová podporuje regionálny rozvoj na miestnej úrovni s dôrazom na sociálnu a ekonomickú sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie a stimuláciu sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce, ktorý na základe monitorovania bude priebežne aktualizovaný a dopĺňaný.

PHSR rieši „využitie malého územia na miestnej úrovni“ – v intraviláne obce - § 4 ods. 2 písm. b) zákona EIA. Tento dokument je otvorený, je možné ho dopĺňať a tým pružne reagovať na potreby občanov a potreby rozvoja obce.

Na vypracovaní tohto dokumentu participovali zainteresované subjekty obce, pričom dôležitú úlohu zohral aj záujem občanov. Tí boli zapojení hlavne do prezentovania svojich návrhov a konkrétnych myšlienok pre ďalší rozvoj a smerovanie obce.

Obsah (osnova) dokumentu PHSR:

- Úvod
- Časť A - Analytická časť
- Časť B - Strategická časť
- Časť C - Programová časť
- Časť D - Realizačná a finančná časť
- Záver
- Prílohy

Cieľ dokumentu PHSR obce Vyšná Šebastová

Cieľom dokumentu PHSR je vytvoriť trvalo udržateľnú rozvojovú stratégiu obce, ktorá je zameraná na realizáciu sociálneho a hospodárskeho rozvoja obce s prihliadnutím na dodržanie globálnych cieľov regionálneho vývoja.

Vypracovaním tohto dokumentu splní obec jeden zo základných princípov regionálnej politiky EÚ - princíp programovania, ktorý hovorí, že podpora zo zdrojov EÚ sa viaže na vypracovanie programových dokumentov. Programovým dokumentom na úrovni obce je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Možnosť získať verejné zdroje z rozpočtu EÚ a národného rozpočtu SR je často previazaná na schopnosť obce spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Prehľadné usporiadanie rozvojových zámerov do podoby dokumentu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce umožní obci zorientovať sa v hlavných oblastiach rozvoja obce, pričom jej budú ponúknuté konkrétne aktivity na ich realizáciu a ďalšie postupy na ich napĺňanie.

Tabuľka 1 Dôležitosť vypracovania PHSR

Vypracovanie PHSR obce Vyšná Šebastová je dôležité pre:	• Zvyšovanie konkurencieschopnosti a efektivity pri čerpaní z fondov Európskej únie v rámci aktuálnej výzvy operačných programov.
	• Dosiahnutie využitia strategického plánovania v území obce.
	• Lepšiu implementáciu rozvojových aktivít.

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 2 Zámer spracovania PHSR

Zámer spracovania PHSR	
Názov dokumentu	– Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšná Šebastová na roky 2024 - 2030
Forma a riadenie procesu spracovania	– pracovníkmi samosprávy, – s pomocou externých odborníkov - metodická podpora, konzultácie, – za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať starosta obce

Tabuľka 3 Harmonogram spracovania PHSR

Harmonogram spracovania PHSR												
Termín	I /24	II /24	III /24	IV /24	V /24	VI /24	VII /24	VIII /24	IX /24	X /24	XI /24	XII /24
Úvod*												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná a finančná časť												
Záver												

Základné východiskové dokumenty na miestnej úrovni

Rozpočet obce na rok 2024

Účtovná závierka obce Vyšná Šebastová r. 2023

Výročná správa obce Vyšná Šebastová za r. 2022

Web stránka obce Vyšná Šebastová (<https://www.vysnasebastova.sk/>)

Stratégia CLLD MAS Šafrán s názvom: „Rozvoj Šafránu – Naša priorita“

Základné východiskové dokumenty na úrovni kraja

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja PSK na roky 2021-2030

INTEGROVANÁ ÚZEMNÁ STRATÉGIA Prešovského samosprávneho kraja na roky 2021 – 2027

Adaptačná stratégia na zmenu klímy Prešovského samosprávneho kraja

Základné východiskové dokumenty na národnej úrovni

Partnerská dohoda Slovenskej republiky na roky 2021 - 2027

Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030

Nízko uhlíková stratégia pre rozvoj SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050

Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030

Zelenšie Slovensko - Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030

Program Slovensko 2021 – 2027

Program rozvoja vidieka SR 2014-2022

Časť A - Analytická časť

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Obec Vyšná Šebastová je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

Obec Vyšná Šebastová leží v severnom okraji Košickej kotliny v nadmorskej výške okolo 352 m vo vzdialenosti 3 km od krajského mesta Prešov v malebnom prostredí šarišského regiónu na východe Slovenska. Názvy obcí a miest boli v minulosti často odvodzované od daností typických pre danú lokalitu. Spod Slanských vrchov vyviera bystrina pretekajúca úžľabinou Dubovej a Hájovej hory, ktorú Maďari nazvali „Sebes“, čo v preklade znamená rýchly alebo prudký. To je pravdepodobný pôvod názvov všetkých obcí ležiacich v jej povodí. Patrí medzi ne aj Vyšná Šebastová - Felsősebes, ktorej názov prešiel niekoľkými zmenami, kým v r. 1948 nadobudol dnešnú podobu. Napriek tomu starší občania používajúci šarišské nárečie aj dnes preferujú názov Vyšný Šebeš.

Adresa: Obec Vyšná Šebastová, Obecný úrad Vyšná Šebastová 157, 080 06 Prešov

Štatutárny zástupca: Mgr. Marián Beluško

Kontaktné informácie

Telefón: 051/77 65 907

Mobil: 0905 227 943

IČO: 00328006

DIČ: 2021296728

E-mail: urad@vysnasebastova.sk

Zdroj: <https://www.vysnasebastova.sk/>

Obrázok 1 Budova obecného úradu



Zdroj: <https://www.vysnasebastova.sk/>

Tabuľka 4 Základné charakteristiky obce Vyšná Šebastová

Kód obce:	525430
Názov okresu:	Prešov
Názov kraja:	Prešovský
Štatút:	obec
PSČ:	080 06
Telefónne smerové číslo:	051
Prvá písomná zmienka o obci:	1272
Nadmorská výška obce v m. n. m.:	372
Celková výmera územia obce (ha):	1 064
Hustota obyvateľstva na km ² :	126,97

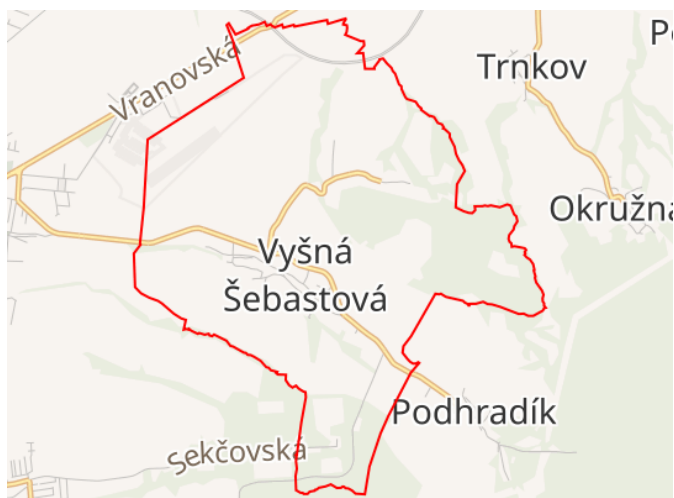
Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Vyšná_Šebastová

Tabuľka 5 Základné polohopisné údaje obce Vyšná Šebastová

Zemepisná šírka:	49° 00' 0"51 severnej šírky
Zemepisná dĺžka:	21° 19' 34" východnej dĺžky

Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Vyšná_Šebastová

Obrázok 2 Poloha obce Vyšná Šebastová



Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Vy%C5%A1n%C3%A1_%C5%A0ebastov%C3%A1

Obrázok 3 Letecká snímka obce Vyšná Šebastová



Zdroj: OcÚ Vyšná Šebastová

Tabuľka 6 Spádovosť obce Vyšná Šebastová

Sídlo matričného úradu	Prešov
Sídlo pracoviska daňového úradu	Prešov
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Prešov
Sídlo Okresného súdu	Prešov
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Prešov
Sídlo pracoviska okresného úradu	Prešov
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Prešov

Zdroj: vlastné spracovanie

Geologické a geomorfologické pomery

Prírodné prostredie v katastrálnom území obce Vyšná Šebastová je formované lokalizáciou rozhrania Slanských vrchov, Košickej kotliny a Beskydského predhoria.

Podľa členenia geomorfologických jednotiek spadá katastrálne územie obce Vyšná Šebastová do dvoch subprovincií, a to subprovincia vnútorné Západné Karpaty a vonkajšie Východné Karpaty. V rámci vnútorných Západných Karpát patrí do dvoch oblastí, a to do oblasti Lučenecko-košická zníženina, celok Košická kotlina, podcelok Toryská pahorkatina. Toryská pahorkatina zaberá plošne najväčšiu časť katastrálneho územia – severnú, centrálnu a juhozápadnú. Zvyšná juhovýchodná časť katastra spadá do oblasti Matransko-slanskej, celok Slanské vrchy, podcelok Šimonka (v katastri obce prezentovaný len masívom Maglovca). V rámci vonkajších Východných Karpát patrí západná časť katastrálneho územia do oblasti Nízke Beskydy, celok Beskydské predhorie, podcelok Záhradnianska brázda (územie, kde je situovaná miestna časť Severná).

Horizontálna členitosť reliéfu stúpa smerom od severoseverozápadnej časti katastrálneho územia k juhovýchodnej časti katastrálneho územia. Najvyšším bodom územia je na juhovýchode katastra kóta Maglovec - 544,8 m n.m. a najnižším územím je územie za štátnou cestou I/68 v najsevernejšom výbežku katastrálneho územia - 302 m n.m.

Katastrálne územie obce Vyšná Šebastová patrí z hľadiska regionálnej geologickej stavby do východoslovenskej neogénnej panvy, do severnej časti Košickej kotliny, depresie vyplnenej molasovými neogénnymi súvrstviami spolu s produktami neogénneho vulkanizmu tvoriacimi severné výbežky Slanských vrchov. Neogénne horninové komplexy a súvrstvia sú tu často pokryté kvartérnymi sedimentami. Vo vývoji geologickej stavby v neogéne, okrem rannejších prejavov kyslého vulkanizmu (ryolitové a ryodacitové tufy, neky a dajky) v sedimentárnych súvrstviach od teriakovského súvrstvia karpátu až po spodnosarmatské súvrstvia, došlo v období spodný sarmat – spodný panón k dominantnému vývoju vulkanických andezitových formácií. V najsevernejšej časti Slanských vrchov je ich prejavom napr. teleso dioritového porfýritu Maglovec, predstavujúce plytkú intrúziu (lakolit) amfibolicko-pyroxenického dioritového porfýritu, patriacu do formácie takýchto telies Lysá Stráž – Oblík (stredný sarmat). Mladšími sú ostatné komplexy – formácie andezitového vulkanizmu, reprezentované vulkanickými, vulkanoklastickými horninami a sedimentami s podstatným podielom vulkanického materiálu. Najbližší takýto vulkanický komplex Šebastovky je vyvinutý juhozápadne od masívu Maglovca a patria k nemu hlavne lávové prúdy amfibolicko-

pyroxenického andezitu. V nadloží neogénnych súvrství sú vyvinuté rozsiahle komplexy kvartérnych sedimentov. Na severných svahoch masívu Maglovca sú to prevažne hlinito-kamenité svahové pokryvy, dosahujúce viac ako dvojmetrovú hrúbku. Podobne sú vyvinuté hlinité a hlinito-kamenité svahoviny na svahoch Slanských vrchov aj východne a juhovýchodne od masívu Maglovec.

Inžinierskogeologické pomery: V zmysle inžinierskogeologického členenia (M. Matula et al. 1989) patrí katastrálne územie do oblasti styku dvoch regiónov. Sú to: región neogénnych tektonických vkleslín, oblasť vnútrokarpatských kotlín – Košickej kotliny a región neogénnych vulkanitov, oblasť Slanske pohorie.

Geodynamické javy: Zosuvy sú evidované na severných svahoch masívu Maglovec, kde je v deluviálnych hlinách rozsiahly plošný zosuv, nad ktorým je vplyvom staršieho porušenia svahu aktívny prúdový zosuv zasahujúci svojou odlučnou plochou až do blízkosti hraníc telesa dioritového porfyritu. Podobný prúdový zosuv je aktívny v deluviálnych hlinách vo svahoch východne od masívu Maglovec. Seizmicitou územie patrí do oblasti s regionálnou seizmicitou 5°MSK (M. Matula et al. 1989). Tektonicky aktívne zlomy v kvartéri prebiehajú v smere SV – JZ ohraničujúc blok s masívom Maglovec na východnom aj západnom okraji. Pozdĺž týchto zlomov sú vyzdvihované pozitívne.

Zdroj: PHSR obce Vyšná Šebastová na roky 2014-2020

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, sekcia geológie a prírodných zdrojov, odbor štátnej geologickej správy, Nám. Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava – dotknutý orgán (list č. 7065/2024-5.3 71633/2024 zo dňa 31.10.2024:

V katastrálnom území obce Vyšná Šebastová (ďalej len „predmetné územie“) sa nachádza:

Výhradné ložisko „Vyšná Šebastová – Maglovec – stavebný kameň (521)“ s určeným chráneným ložiskovým územím (CHLÚ) a dobývacím priestorom (DP) pre IS-LOM s.r.o., Maglovec, Košice,

Výhradné ložisko „Kapušany – bentonit (733)“, s určeným chráneným ložiskovým územím pre Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava, na ktoré bolo vydané osvedčenie o výhradnom ložisku (OVL), ktorého ochranu zabezpečuje Štátny geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava.

Svahové deformácie v predmetnom území negatívne ovplyvňujú možnosti využitia nestabilných území pre stavebné účely.

Predmetné územie spadá do nízkeho až vysokého radónového rizika. Stredné až vysoké radónové riziko môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia.

V predmetnom území evidujeme geotermálne útvary podzemných vôd v podobe puklinovo-krasových vôd karbonátov stredného a vrchného triasu tektonickej jednotky fatrika.

V predmetnom území sa nachádza prieskumné územie (PÚ) „Teriakovce – hydrogeologický prieskum geotermálnych vôd“; určené pre držiteľa prieskumného územia PW ENERGY, a.s., Bratislava, s platnosťou do 04.10. 2026.

V predmetnom území je na základe výpisu z Informačného systému environmentálnych záťaží evidovaná environmentálna záťaž:

Názov EZ: PO (011) / Vyšná Šebastová – obaľovačka

Názov lokality: obaľovačka

Druh činnosti: obaľovačka bitúmenových zmesí

Stupeň priority: EZ so strednou prioritou (K 35 – 65)

Registrovaná ako: A Pravdepodobná environmentálna záťaž

Pravdepodobná environmentálna záťaž môže negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia.

V predmetnom území sú podľa priloženej mapy zaregistrované potenciálne svahové deformácie. Územie so zaregistrovanými svahovými deformáciami je zaradené do rajónu nestabilných území so stredným až vysokým rizikom aktivizácie svahových pohybov vplyvom prírodných podmienok, s možnosťou rozširovania existujúcich svahových pohybov. Územie je veľmi citlivé na negatívne antropogénne zásahy. Bezprostredné okolie zaregistrovaných zosuvov je zaradené do rajónu nestabilných území s možnosťou vzniku svahových pohybov za priaznivých klimatických podmienok, príp. necitlivých antropogénnych zásahov.

Predmetné územie spadá do nízkeho až vysokého radónového rizika. Stredné až vysoké radónové riziko môže

negatívne ovplyvniť možnosti ďalšieho využitia územia.

V predmetnom území evidujeme geotermálne útvary podzemných vôd v podobe puklinovo-krasových vôd karbonátov stredného a vrchného triasu tektonickej jednotky fatrika.

Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom stredného radónového rizika je potrebné posúdiť podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane , podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarenia pracovníkov a

obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia, zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vyhlášky č. 98/2018 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o obmedzovaní ožiarovania pracovníkov a obyvateľov z prírodných zdrojov ionizujúceho žiarenia.

Vhodnosť a podmienky stavebného využitia územia s výskytom potencionálnych zosuvov je potrebné posúdiť a overiť inžinierskogeologickým prieskumom.

Hydrologické pomery

Obcou preteká potok Šebastovka, miestnymi nazývaný Šebešuvka. Šebastovka je východným ľavostranným prítokom rieky Sekčov. Pramení v Slanských vrchoch pod vrchom Tri chotáre. Jej najvýznamnejším prítokom je ľavostranný prítok Šebastovníka na začiatku obce Podhradík. Miestni ľudia ho nazývajú Šebešík.

Severnou preteká Kapušiansky potok, ktorý je ľavostranným prítokom Ladianky, tá je ľavostranným prítokom Sekčova. Miestni ho nazývajú Kapanoš.

V riešenom území sa nenachádzajú prirodzené vodné plochy (okrem vodných líniových tokov). Juhovýchodne pod kótou Maglovec sú vybudované dve umele vodné plochy pre potreby kameňolomu Maglovec (ťažba – dioritového porfyritu v dobývacom priestore Maglovec). Zdroj: PHSR obce Vyšná Šebastová na roky 2014-2020

Klimatické podmienky a súčasná krajinná štruktúra

Obec Vyšná Šebastová podľa klimatickej klasifikácie patrí do klimaticky teplej oblasti, mierne vlhkej s chladnou zimou. Priemerná teplota sa v zime pohybuje v rozpätí -2,5 až -5 C (v januári) a letná priemerná teplota sa pohybuje v rozmedzí 17 až 18,6 C (v júli). Z toho vyplýva, že najchladnejším mesiacom je január a najteplejším je júl. Priemerné ročné zrážky sú na úrovni 600-800 mm/rok. Najvyššie nárazy vetra môžu dosiahnuť 40-50 km/h.

Priemerný ročný úhrn zrážok je 600 – 800mm

Priemerné úhrny zrážok: v januári 20 – 30mm, v chladnom polroku 200 – 300 mm, v júli 80 – 100 mm, v teplom polroku 400 – 500mm,

Absolútne maximum mesačného úhrnu zrážok spadá do intervalu 200 – 250 mm, absolútne denné maximum bolo pravdepodobne dosiahnuté v lete roku 2004, viac ako 140 mm za 24 hod. Priemerná intenzita 15-minútového dažďa s periodicitou 1,0 je 130 – 140 mm.

Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou bol v intervale 60 – 80 dní

Priemerná ročná teplota:

– aktívneho povrchu pôdy bola 9° - 10° C

– vzduchu 7°- 8° C

Priemerná teplota vzduchu:

– v januári: -3,5° C až - 4° C

-4° C až -5° C

Veterné pomery sú dôležitou klimatickou charakteristikou, pretože značne ovplyvňujú priebeh meteorologických prvkov ako napr. teplotu vzduchu, výpar, snehovú pokrývku, výskyt hmiel a iné.

V okrese Prešov podľa meraní v meteorologickej stanici Prešov v dlhodobom ročnom priemere prevládajú severozápadné a južné prúdenie vzduchu.

Zdroj: PHSR obce Vyšná Šebastová na roky 2014-2020

Tabuľka 7 Pôdny fond v obci Vyšná Šebastová v r. 2023

Pôdny fond	Výmera v m2
Celková výmera územia obce	10 640 501
Poľnohospodárska pôda - spolu	7 157 296
Poľnohospodárska pôda - orná pôda	5 523 239
Poľnohospodárska pôda - chmeľnica	0
Poľnohospodárska pôda - vinica	0
Poľnohospodárska pôda - záhrada	245 682
Poľnohospodárska pôda - ovocný sad	7 714
Poľnohospodárska pôda - trvalý trávny porast	1 380 661
Nepoľnohospodárska pôda - spolu	3 483 205
Nepoľnohospodárska pôda - lesný pozemok	1 150 014
Nepoľnohospodárska pôda - vodná plocha	241 518
Nepoľnohospodárska pôda - zastavaná plocha a nádvorie	683 882
Nepoľnohospodárska pôda - ostatná plocha	1 407 791

Zdroj: ŠÚ SR

Celková výmera územia obce je 1 064,05ha, výmera poľnohospodárskej pôdy je 715,73 ha (67,26 %) a nepoľnohospodárskej pôdy 348,32 ha (32,74 %).

Celkovo najvyššie zastúpenie má orná pôda, ktorý tvorí až 51,91 % celkovej výmery pôdneho fondu obce Vyšná Šebastová. Čo sa týka poľnohospodárskej pôdy má s výmerou 552,32 ha najväčšie zastúpenie orná pôda. Čo sa týka nepoľnohospodárskej pôdy má s výmerou 140,78 ha najväčšie zastúpenie ostatná plocha. V obci nie sú žiadne chmeľnice ani vinice.

Tabuľka 8 Štruktúra pôdných typov poľnohospodárskych pôd v okrese Prešov

Pôdny typ	Zastúpenie v %
FM - fluvizem	8,34
ČA - čiernica	2,83
ČM - černoze	0,31
RM - regozem	4,16
HM - hnedozem	3,36
LM - livizem	1,40
KM - kambizem	55,90
PZ - podzol	-
PG - pseudoglej	16,41
RA - rendzina	5,87
OM - organozem	-
SK - slanisko, SC - slanec	-
LI - litozem, RN - ranker	0,07
GL - glej	0,32
KT - kultizem	-
INÉ - litozeme, rankre, rendziny resp. kambizeme a ich komplexy na zrázoch	1,02

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Väčšina pôd v okolí obce bola ovplyvnená činnosťou človeka. Ich úrodnosť bola negatívne ovplyvnená najmä zmenou obehu minerálnych látok. Zníženie úrodnosti pôd zavinilo nahradenie prirodzeného hnojiva umelým. Poľnohospodárske pôdy sú alokované hlavne v severozápadnej časti katastra obce. Ďalšie negatíva v oblasti hospodárenia s pôdou sa prejavujú vo forme nesystémových úprav, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene a rekultivácia pôdy, ktoré narušili vodný režim v krajine a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie. Rozsiahle plochy sú tiež ovplyvnené kyslými dažďami a prašným spádom.

Fauna, flóra a vegetácia

Nižšie časti pohorí zaberajú najmä dubové lesy, vo vyšších častiach Slanských vrchov prevládajú bučiny. Z drevín sa tu vyskytujú vrbý, jelše, topole, brezy a jasene. Zo vzácnych

rastlinných druhov tu registrujeme leknovec štítnatý, žerušnicu málokvetú, truskavec obyčajný, korunku strakatú, jesienku obyčajnú, bleduľu jarnú. Lesy sú známe bohatým výskytom húb.

Tunajšia fauna je zastúpená hlavne mnohými druhmi vtákov. V Slanských vrchoch sa vyskytujú dokonca aj sovy a orly. Na nížine je častý výskyt hlodavcov ako piskor, jež a škrečok. V tejto oblasti sa pozornosť venovala výskumu bezstavovcov: motýľov a modlivky zelenej. Tunajšie živočíchy patria tak medzi zástupcov spoločenstiev listnatého a ihličnatého lesa, ako i polí, lúk, vodných tokov, vodných plôch a ich brehov. Bežne sa tu vyskytuje zajac poľný, bažant poľovný, srnec lesný, jeleň lesný, diviak lesný. Zo vzácnych a chránených druhov tu žije rys ostrovid, vlk obyčajný, mačka divá, medveď hnedý, zubor hôrny, výr skalný, sova dlhochvostá, orol kriľavý, kuna lesná a skalná, haja červená a vydra riečna..

V katastrálnom území obce Vyšná Šebastová, vzhľadom k jeho prírodným danostiam, sú vytvorené predpoklady na výskyt chránených druhov rastlín a živočíchov. V katastrálnom území obce Vyšná Šebastová je možné vyčleniť najmä tieto typy biocenóz:

biocenózy listnatých lesov

biocenózy brehových porastov a vodných tokov

biocenózy lúk a pasienkov

biocenózy skalných strání

biocenózy antropogénneho charakteru

Na ochranu živočíchov a rastlín prirodzene sa vyskytujúcich v prírodnom prostredí sa vzťahujú podmienky jej ochrany stanovené v zákone o ochrane prírody a krajiny a v poľovnom zákone. Podľa údajov ŠOP SR a údajov z dokumentácie územných systémov ekologickej stability nie sú v katastrálnom území Vyšná Šebastová evidované konkrétne genofondové plochy s koncentrovaným výskytom chránených druhov rastlín. Výskyt chránených druhov živočíchov - avifauny je evidovaný v rámci územia CHVÚ Slanské vrchy.

Zdroj: ÚPN Vyšná Šebastová

Chránené územia

Za osobitne chránené časti prírody a krajiny sa podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) považujú územia, ktoré sú vyhlásené za chránené územia (územná ochrana) a chránené druhy rastlín a živočíchov (druhovú ochranu). Územná ochrana je ochrana územia v 2. až 5. (najvyššom) stupni ochrany

podľa zákona č. 543/2002 Z. z. Na území, ktorému sa neposkytuje územná ochrana v 2. až 5. stupni ochrany, platí podľa zákona č. 543/2002 Z. z. 1. stupeň ochrany.

Chránené územia môžu byť súčasťou národnej siete chránených území alebo môžu byť súčasťou európskej siete chránených území – NATURA 2000 (územia európskeho významu – SKUEV a chránené vtáčie územia – CHVÚ).

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii. (Zdroj: www.sospr.sk)

Základom pre vytvorenie sústavy Natura 2000 sú dve právne normy EÚ: smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (známa tiež ako smernica o vtákoch – Birds Directive); smernica Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín (známa tiež ako smernica o biotopoch – Habitats Directive).

Sústavu NATURA 2000 tvoria teda 2 typy území:

1. osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) - vyhlasované na základe smernice o vtákoch - v národnej legislatíve: chránené vtáčie územia;

V k. ú. Vyšná Šebastová (parcely 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877) sa nachádza chránené vtáčie územie: Slanské vrchy.

Zdroj: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/193/>

Tabuľka 9 Prehľad CHVÚ v okrese Prešov

Názov chráneného územia	Kód lokality	Výmera CHÚ
Čergov	SKCHVU052	35 850 ha
Slanské vrchy	SKCHVU025	60 382 ha
Volovské vrchy	SKCHVU036	121 854 ha

Zdroj: <http://www.biomonitoring.sk/>

2. osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) - vyhlasované na základe smernice o biotopoch - v národnej legislatíve: územia európskeho významu - pred vyhlásením, po vyhlásení je územie zaradené v príslušnej národnej kategórii chránených území. Z hľadiska územnej ochrany prírody **do katastrálneho územia Vyšná Šebastová nezasahuje žiadne chránené územie národného alebo európskeho významu.**

Tabuľka 10 Prehľad CHÚ v okrese Prešov

Názov chráneného územia	Kód lokality	Výmera CHÚ
Čergov	SKUEV0332	6 029 ha
Demjatské kopce	SKUEV0323	9 ha
Dubnícke bane	SKUEV0401	242 ha
Dunitová skalka	SKUEV0330	1 ha
Fintické svahy	SKUEV0322	747 ha
Gýmešský jarok	SKUEV0934	40 ha
Hornádske lúky	SKUEV0940	67 ha
Kamenná Baba	SKUEV0207	343 ha
Pusté pole	SKUEV0390	90 ha
Radvanovské skalky	SKUEV0324	3 ha
Salvátorské lúky	SKUEV0321	3 ha
Šimonka	SKUEV0932	2 978 ha
Šindliar	SKUEV0320	8 ha

Zdroj: <http://www.biomonitoring.sk/>

Odpadové hospodárstvo

Obec je zodpovedá za nakladanie s odpadmi (Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ktoré vznikli na území obce a tieto podrobnosti o nakladaní s odpadmi obec upravuje vo všeobecne záväznom nariadení (VZN). Náklady na činnosti nakladania s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi hradí obec z miestneho poplatku podľa zákona o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady.

Vývoz TKO je zabezpečovaný pravidelne a separovaný zber podľa harmonogramu vývozov v obci.

V roku 2023 predstavoval odpad z obce: Zmesový komunálny odpad: 147,47 t, Objemný odpad: 19,98 t, Drobný stavebný odpad 0 t.

Separovaný odpad: Papier: 9,69 t, Sklo: 24,92 t, Plasty: 25,49 t, Kovový odpad: 67,83 t, Elektroodpad: 22,44 t, Biologicky rozložiteľný odpad: v obci má každá domácnosť kompostér a kompostovanie realizuje na vlastnom pozemku.

Základnou podmienkou pre zhodnocovanie odpadov je ich separovaný zber v požadovanom kvalitatívnom a kvantitatívnom rozsahu. Systém separovaného zberu si zvolí obec podľa špecifických potrieb a podmienok územia. V komunálnej sfére je prioritné plánovanie zamerané na zlepšenie technického vybavenia miest a obcí pre separovaný zber odpadov, na efektívnosť zberového systému v obciach a mestách so zabezpečením väčšieho množstva separovaných zložiek komunálneho odpadu a na doriešenie zberu nebezpečných zložiek z komunálneho odpadu. Zníženie zneškodňovania biologicky rozložiteľných odpadov na skládkach odpadov vyvoláva potrebu alternatívnych metód zhodnocovania biologicky rozložiteľných odpadov po ich separovanom zbere.

História obce

Podľa dostupných historických zdrojov prvú osadu na území dnešnej Vyšnej Šebastovej založili usadlíci v druhej polovici 13. st.. Pravdepodobne to boli želiari, ktorí sa zaoberali poľnohospodárstvom a záhradníctvom. Majetok rozprestierajúci sa na tomto území patril šarišskej župe. Neskôr majetok niekoľkokrát menil majiteľov. V kráľovskej listine z r. 1315 sa prvýkrát spomína hrad Šebeš. Tento hrad bol vystavaný z kameňa v r. 1307 – 1315 na kopci zvanom Mačka, v nad. výške 529 m v blízkosti osady Šebešváralja (dnešný Podhradík – obec susediaca s Vyšnou Šebastovou). V 14. – 16. st. patrilo k hradu rozsiahle panstvo, na ktorom sa neskôr často striedali vlastníci. Po niekoľkoročných ťažbových bojoch medzi Šebešiovcami a mestom Prešov o hranice majetku, bola r. 1550 proti hradu Šebeš. Vyslaná trestná výprava, ktorej sa zúčastnili aj prešovskí mešťania. Osadenstvo hradu nemalo šancu uspieť proti presile a tak sa majiteľ hradu František Šebeš rozhodol kapitulovať. Týmto rozhodnutím zachránil životy svojich poddaných, no o ten svoj prišiel, keď ho útočníci obesili spolu s kastelánom hradu Mikulášom Gergelackým, na trám hradnej brány. Hrad bol vyrabovaný a vypálený. V nasledujúcich rokoch sa nikto nepokúsil o obnovu hradu a v súčasnosti sú na mieste, kde

voľakedy stál, viditeľné iba nepatrné zvyšky obvodových múrov. Začiatkom 17. st. sa Šebeš rozvinul na najväčšiu osadu v okolí. Obyvatelia sa venovali hlavne poľnohospodárstvu a chovu dobytky.

20. storočie

Začiatkom 20. st. plynul život vo Vyšnej Šebastovej vcelku pokojne. Obyvatelia sa venovali prácam okolo statku a na poli. Medzi najčastejšie pestované plodiny v tom čase patrili ovos, raž, jačmeň a zemiaky. V stajniach nesmel chýbať rožný statok a ošípané s ktorými tunajší gazdovia úspešne obchodovali na jarmokoch po širokom okolí. Rutinný život v dedine z času na čas narušila silná búrka s krupobitím alebo požiar, teda udalosti, ktoré za sebou zanechávali nielen skazu materiálnu, ale často aj obeť na ľudských životoch.

V r. 1914 do života obyvateľov vtrhol ďalší fenomén – vojna. Štát začal s rekvírovaním obilia i dobytky pre potreby armády. Kvôli nedostatku potravín boli vládou zavedené tri bezmäsité dni v týždni a bol vydaný zákaz pečenia rožkov a žemli. Štyri roky vojny si vyžiadali obeť aj spomedzi obyvateľov Vyšnej Šebastovej. O život prišlo 12 ľudí. Po vojne sa život pomaly dostával do starých koľají a dedina sa postupne rozrastala. Prevažná časť obyvateľstva sa stále živila poľnohospodárstvom a chovom dobytky, no začali sa objavovať aj prví remeselníci. V obci sa začalo s pestovaním repy, maku, kapusty i ľanu z ktorého sa lisoval olej a dorábalo sa ľanové plátno. Rozšíril sa aj chov husí, sliepok a kačíc s ktorými sa hojne obchodovalo na trhoch. V roku 1934 bolo zaujímavým obchodným artiklom aj mlieko, s ktorým chodili gazdinky na trh, kde ho predávali po 80 – 100 halierov za sladké a 60 – 80 halierov za kyslé. Príjem z mlieka slúžil na vykrytie potrieb pre domácnosť.

V roku 1939 vypukla 2. svetová vojna, ktorá nepriniesla nič dobré ani obyvateľom našej obce. Povinná mobilizácia, strach pred náletmi i kontingenty pre armádu nijako neprispeli životu obyčajných ľudí zvyknutých na prácu nie na vojnové vyčíňanie. Obyvatelia obce boli vystavení vojnovým útrapám až do 19. januára 1945, kým do obce nedorazila červená armáda, ktorej sa podarilo vytlačiť z tejto oblasti nemeckých vojakov.

Povojnové roky sa niesli v znamení výstavby a rozvoja obce. Obyvatelia sa snažili zabudnúť na minulosť poznačenú vojnovými útrapami, stratou príbuzných či známych. S chuťou sa púšťali do vykonávania každodenných činností, či už na poli alebo okolo statku, ale aj pri zveľaďovaní obce. Zmena politického systému, znárodňovanie majetku i kolektivizácia boli pre niektorých obyvateľov veľmi bolestivé, iní sa prispôbili.

Časť obce Vyšná Šebastová, nazývaná **Severná**, leží približne jeden kilometer severne od centrálnej časti obce. Prvá zmienka o osídlení pochádza z roku 1345, keď tu usadlíci klčoali

lesy a pálili uhlie. Historicky bola Severná súčasťou panstva hradu Šebeš. Dnes tvorí rezidenčnú zónu obce, pričom sa tu nachádza približne 87 rodinných domov so 240 obyvateľmi. V roku 1983 tu miestna komunita postavila kostolík zasvätený slovanským vierozvestcom Cyrilovi a Metodovi, ktorý tvorí centrum miestnej duchovnej komunity.

Lokalita je prítiažlivá pre bývanie predovšetkým vďaka pokojnému prostrediu, dobrému dopravnému napojeniu na mesto Prešov, vzdialenému iba tri kilometre, a existujúcej základnej infraštruktúre vrátane obecného vodovodu vybudovanému v roku 2021. Dostupnosť (10-15 min) do Prešova bola zabezpečená pravidelným autobusovým spojením linky MHD číslo 13. Miestni obyvatelia využívajú možnosti aktívneho trávenia voľného času vďaka blízkosti cyklotrás a turistických chodníkov, ktoré vedú okolitou prírodou s výhľadom na Kapušiansky hrad. V okolí Severnej sú obľúbené aj prechádzky po lúkach a poliach, prípadne popri potokoch Šebešovka a Kapanoš. Severná je ideálnym miestom pre ľudí preferujúcich pokojný život v blízkosti prírody, s možnosťou aktívneho oddychu.

V posledných rokoch sa v Severnej realizujú desiatky nových stavebných projektov – ročne sa vydáva približne 15 stavebných povolení v celej obci, pričom Severná je často udávaná ako najvýznamnejšia lokalita výstavby. Aj napriek malému počtu domov je táto lokalita obľúbená vďaka svojej príjemnej atmosfére, ktorú oceňujú najmä rodiny s deťmi a záujemcovia o bývanie mimo rušného mestského prostredia. V rámci obce Vyšná Šebastová majú obyvatelia Severnej prístup k základnej občianskej vybavenosti, ako je materská škola, potraviny, knižnica či športovisko. Rastúci záujem o túto oblasť potvrdzuje postupné rozširovanie infraštruktúry, vrátane plánovanej výstavby kanalizácie. Tieto faktory robia z lokality Severná atraktívnu voľbu pre pokojné bývanie s dobrým dosahom na mestské služby.

Zdroj: OcÚ Vyšná Šebastová

Udalosti v obci podľa rokov

1945 :

Ustanovenie miestneho národného výboru (MNV), ktorý mal 12 členov. Prvým predsedom MNV bol Michal Adamčík, prvou úradníčkou Mária Marcinová. Výstavba nového mosta pred Liptáka, oprava poškodeného potoka.

1946 :

26. mája prvé povojnové voľby v obnovenom Československu. O priazeň voličov sa uchádzali 4 strany: Strana práce, Demokratická strana, Komunistická strana a Strana slobody. Na voľbách

sa zúčastnilo 298 obyvateľov obce. Najväčšiu podporu si získala Demokratická strana, ktorú podporilo 285 voličov.

1947 :

Vznik Úverového družstva a Potravinového družstva v obci. Predsedom potravinového družstva sa stal Jozef Andreansky. Za členov družstva sa prihlásili takmer všetci obyvatelia obce. Obce nesúce dosiaľ maďarské mená boli poslovenčené. Obec Vyšní Šebeš bola úradne premenovaná na: Vyšná Šebastová.

1948 :

Svojpomocne výstavba cesty po obci a na Severnú. Poštátnený „majir“ na Slovensku.

1949 :

Začiatok regulácie potoka Šebastovka za pomoci architekta Jána Tekel'a. Dobrý zdroj príjmov pre občanov.

1950 :

Oprava cesty a uloženie asfaltového koberca. Na opravu sa spotrebovalo 1140 vozov kameňa. Náklady činili 850.000,- Kč.

1951 :

25. novembra prvé autobusové spojenie medzi Vyšnou Šebastovou a Prešovom. Autobus premával 4 x denne. Spoločná výstavba garáže pre autobus v Podhradíku.

1952 :

Vybudovanie telekomunikačnej siete, prepojenie na centrálu do Kapušian z MNV.

1953 :

Súpis pozemkov a rozšírenie letiska a záber pôdy pre novú cestu do Nižnej Šebastovej a letisko.

1954 :

Voľby do miestneho národného výboru. Predsedom sa stal Michal Hudák a tajomníkom Ján Mižišin. Výstavba novej cesty do Nižnej Šebastovej bližšie k potoku.

1956 :

Bol založený Futbalový oddiel Vyšná Šebastová.

1958 :

Na oriestranstve pred záhradkou starej školy a Vincentom Tekel'om začali stavať Obchodný dom Jednota, ktorý stavali Pozemné stavby z Prešova.

1959 :

August – založenie JRD. Prvý predseda Michal Prusák. Družstevný chov mal v 1961: 570 kurčiat, 62 kráv, 100 ošípaných. Oprava budovy starej školy. JRD nepodpísali: Július

Marcinčin, Ján Chromý, Jozef Majirský, Michal Geci, Jozef Mižičko, Ján Mižišin, Ján Pribula, Jozef Adam, Jozef Prusák, Jozef Platko, Jozef Kažík, Jozef Baran, Imrich Baran. Bola urobená HTÚP – hospodárska technická úprava pôdy, To znamená dať všetky malé pozemky do jedného honu vypočítať koľko toho je spolu. Problémom bolo, že v prostriedku družstevných lánach nemohli mať svoje kúsky súkromníci a preto mali pridelené pozemky na okraji chotára. Súkromníci pridelené pozemky neobsiali a boli obvinení zo sabotáže a prenasledovaní.

1960 :

Dodávka do JRD prvého traktora: Zetor 25 z Brna a Super traktor od STS. Prví traktoristi Jozef Seman, Cyril Seman, Ján Kravjar a Juraj Leško. Odovzdané do užívania obchodné stredisko Jednota. Otvorené v budove Pohostinstvo, kde vedúcou bola Helena Vavreková, po 3 mesiacoch vedúci Július Baran. Obchod s potravinami bol otvorený o týždeň neskôr a tovar od Ďurka bol prevezený do novej predajne a Ďurko začal predávať. Za niekoľko dní bola ustanovená nová vedúca Anna Bodnárová z Fintíc spolu s Annou Figurovou. 8. mája dodanie premietacieho aparátu. Výstavba miestneho rozhlasu.

1961 :

Výstavba cesty po jednej i druhej strane dediny – asfaltová. Výstavba budov na JRD: kravín, ošípareň a kurín.

1962 :

Zvolený nový predseda JRD Ján Pich. JRD obhospodaruje 513 ha poľnohospodárskej pôdy z toho: 370 ha ornej pôdy.

1963 :

Hektárové výnosy na JRD: Pšenica, plánovaný výnos: 19,3 q., skutočnosť: 10,5 q., zemiaky, plánovaný výnos: 120 q., skutočnosť: 58 q. z hektára. Výstavba mostovej váhy, kancelárie JRD, silážnej jamy. Oprava školskej budovy. V zimnom období mládež pod vedením MS ČSM nacvičila 2 divadelné hry. Účasť na divadelných predstaveniach bola veľmi bohatá.

1964 :

Oplotenie základnej školy. Vyučovali sa ročníky: 1. – 5. ročník. Učitelia: Rudolf Uličný, Jolana Uličná, Ján Jakubčo.

1965 :

Oprava budovy základnej školy.

1966 :

Zriadenie drobnej prevádzkarne pre služby obyvateľov obce. Autobusová doprava aj na Severnej.

1968 :

Započatie výstavby kostola na Severnej. Začalo sa s výstavbou Hydinárskeho závodu Šalgovík.

1969 :

Nové verejné osvetlenie obce. Bohatá úroda ovocia.

1970 :

Sčítanie ľudu. V obci bolo evidovaných 764 občanov a 156 domov. Výbojkové osvetlenie obce. Výstavba kultúrneho domu a MNV. Začalo sa s výstavbou futbalového ihriska na Vyšných Lúkach.

1971 :

Zlúčenie družstva Vyšná Šebastová pod JRD – SRR – Nižná Šebastová. Používajú sa najnovšie poľnohospodárske stroje.

1972 :

Výstavba budovy pre činnosť futbalu na futbalovom ihrisku.

1975 :

Postavená 6 bytová jednotka pre zamestnancov na Poľnohospodárskom družstve.

1976 :

Prístavba jednej triedy k základnej škole. Stavbu prevádzala Prevádzkareň MNV Vyšná Šebastová.

1979 :

Rozšírenie miestneho rozhlasu na osadu Severná. Odovzdaná do užívania obaľovačka, ktorá slúžila na dodávku asfaltovej hmoty Inžinierskym stavbám v Prešove. Započatie činnosti Zboru pre občianske záležitosti.

1979 – 1981 :

Výstavba parku v blízkosti kostola.

1980 :

Zlúčenie JRD Nižná Šebastová do Štátneho majetku Prešov s rozlohou 6.030 ha poľnohospodárskej pôdy z toho 3811 ha ornej pôdy.

1980 – 1982 :

Rekonštrukcia základnej školy. Zavedenie ústredného kúrenia, vodovodu. Výstavba sociálneho zariadenia. Výmena okien, dverí a podláh.

1983 :

Obnovenie činnosti drobnej prevádzkarne pri MNV. Náplňou zariadenia bolo prevádzkovaie krajčírskych, maliarskych, murárskych, zámočníckych a vodoinštalatérskych služieb. Vedúcim

prevádzkarne s 12 zamestnancami bol, Zdenek Bohata. Vysviacka kostola Sv. Cyrila a Metoda v Severnej.

1985 – 1986 :

Výstavba nákupného strediska a spoločenskej miestnosti na Severnej.

1986 :

Voľby do MNV. Zvolených 19 poslancov. Za predsedu MNV bol zvolený Marián Kraviar. Postup futbalistov z I. triedy do krajských majstrovstiev.

1987 :

V obci sa začal vývoz domového odpadu. Vybudovaná prístupová cesta k starému hornému cintorínu.

1988 :

Zlúčením Štátneho majetku Prešov a Hydinárskeho majetku Prešov vznikol Hydinársky štátny majetok Prešov, kde súčasťou je aj naša obec.

1989 :

Politické zmeny v štáte i v obci v novembri 1989. Verejné zhromaždenie občanov, ktoré si vyžiadalo zmeny vo verejnej správe.

1990 :

Prvé slobodné demokratické voľby 8. a 9. júna 1990. Voľby do Federálneho zhromaždenia, Snemovne ľudu a Snemovne národov a do SNR. Prvé Komunálne voľby 23. a 24. novembra 1990, zvolené obecné zastupiteľstvo s 12 poslancami a starostom obce Františkom Stanekom.

1991 :

7. augusta rozšírenie a rekonštrukcia elektrickej siete, výmena trafostanice a rozvodov NN siete, rozšírenie siete. Vyasfaltovanie časti komunikácie v obci. Likvidácia hnojísk pri HŠM – Šalgovík, lagún s hydinovým trusom. V marci 1991 – sčítanie ľudu, domov a bytov: počet obyvateľov 873 z toho 406 mužov a 467 žien.

1992 :

14. júna zničenie regulácie potoka prívalovou vlnou. Vrátenie pôdy vlastníkom na Kamenčíkoch, Vyšných Lúkach a Kamencoch. Vybudované ihrisko s asfaltom pri základnej škole.

1993 :

Odovzdanie lesa Činaloš, Borovníka a pasienkov pôvodným majiteľom a ich potomkom. Jún – posvätenie zvonov pri príležitosti 10. výročia posviacky obnoveného kostola. Schválenie územnoplánovacej dokumentácie obce, spracovateľ Stavoprojekt Prešov, ing. arch. Tkáčik.

1994 :

Projektová príprava a odovzdanie staveniska na plynofikáciu obce o dĺžke 5,2 km. 18. a 19. novembra komunálne voľby do samosprávy obce. Za starostu obce zvolený František Stanek, za poslancov: Ing. Jozef Baran, Jozef Franko, Anton Jankanič, Jozef Jurašek, Ing. Eva Kamenská, Mária Karahutová, František Kažík, František Leško, Ján Mižanin, Jaroslav Platko, PhDr. Anton Repka, Jarmila Semanová. Výstavba VTL plynu od Kapušan a regulačná stanica plynu. Jún – výstavba vodnej nádrže pri ihrisku pre požiarne potreby.

1995 :

23. mája napustenie plynu do potrubia a plynofikácia časti obce. Pokračovanie výstavby plynovodu na Hydinársku farmu Šalgovík. Dodávateľ prác firma Ingas Košice.

1996 :

Prepojenie stredu obce s časťou obce „Na Záhumní“ a to vybudovaním chodníka cez Mižičkovú záhradu. Posviacka obnoveného kostola Sv. Katríny. Ukončená plynofikácia obce. Napojené na plyn sú aj budovy obecného úradu a základnej školy. Telefonizácia obce na digitálnu ústredňu do Nižnej Šebastovej. Na telefón sa napojilo 150 rodinných domov, firiem.

1997 :

Začiatok výstavby vodovodu a kanalizácie obce Vyšná Šebastová. Vodovod s napojením sa na vodovodný rad Starina a kanalizácia sa napája na kanalizačný zberač Prešov. V časti Kamence je úpravňa vody. Výstavbu prevádzala firma Ekoprim Prešov, Ing. Duplák. V časti obce Kúty, na mieste bývalej obalovačky asfaltu, začala prevádzku firma ENZYMA Slovakia, ktorá vyrába prísady do múčnych zmesí. Riaditeľom firmy je Ing. Miroslav Sabol.

1998 :

7. júna slávnostné posvätenie erbu, pečate a zástavy obce. Vystúpenie súboru Šarišan na futbalovom ihrisku. 18. a 19. decembra – komunálne voľby do samosprávy obce. Starostom sa opäť stáva František Stanek. Za poslancov boli zvolení: Jozef Franko, Ing. Jana Adamová, Ing. Eva Kamenská, Jaroslav Falat, Ing. Jozef Ťukot, Ing. Marek Mikolaj, Jaroslav Platko, Jozef Jurašek, Ing. Jaroslav Tkáč, Štefan Sučko, František Kažík, Pavol Kravjar. Regulácia potoka Šebastovka v dolnej časti obce.

1999 :

Zakúpenie novej rozhlasovej ústredne pre miestny rozhlas. Vo februári snehová kalamita v obci aj v časti hlavnej cesty pod obcou, v úseku Kamence – Briežky.

2000 :

Pokračovanie výstavby vodovodu a kanalizácie, napojenie kanalizácie na kanalizačný zberač do Nižnej Šebastovej, na čističku v Haniske.

2001 :

V obci pokračuje výstavba vodovodu a kanalizácie, hlavný rozvod v časti hlavná ulica a napojenie na rodinné domy. Kolaudácia I. etapy vodovodu a kanalizácie po dom č. 64. V máji sčítanie ľudu, domov a bytov: počet obyvateľov 956, z toho na Severnej 128. Nárast oproti roku 1992 o 177 obyv. Oprava, prestriekanie fasády základnej školy.

2002 :

Pokračovanie výstavby vodovodu a kanalizácie: úsek ku bytovke a horná časť obce. Asfaltovanie dolnej časti obce po ukončení výstavby vodovodu a kanalizácie a napojení rodinných domov, v dĺžke cca 500 m. Napojenie budovy základnej školy na vodovod a kanalizáciu a prekrytie vstupu a schodiska do materskej školy. 6. a 7. decembra komunálne voľby do samosprávy obce. Starostom sa stal František Stanek, poslanci v počte 7: Ing. Jana Adamová, Štefan Sučka, Jozef Jurašek, Michal Výrostek, František Kažík, Pavol Kravjar, Jana Sedláková. Prenos kompetencií na obce: správa Materskej školy a Školskej jedálne, overovanie podpisov a overenie listín.

2003 :

Rekonštrukcia kostola Sv. Kataríny, prístavba sakristie z pravej strany. Počas rekonštrukčných prác bohoslužby v kultúrnom dome.-1. IX. zrušená základna škola, 1. – 5. ročník žiaci prešli do základnej školy Ľubotice. Postavený vykryvač Eurotel za starým cintorínom v časti Prílohy. Obec dostala dotáciu 2 mil. Sk na výstavbu vodovodu a kanalizácie a pokračujú práce na hornom konci obce po č. 71.

2004:

25. júla konsekrácia obnoveného kostola Sv. Kataríny. 26. júla povodeň, ktorá zaplavila pivnice, studne, zničila reguláciu potoka, poškodila mosty, cesty a úrodu – vyhlásený 3. stupeň povodňovej aktivity. Asfaltovanie cesty v obci. Vybudovanie dočerpávacej stanice vodovodu pri moste, ktorá dotlačí vodu po horný koniec obce. Správa katastra Prešov potvrdila prinavrátenie časti chotára o výmere 81 ha, ktoré boli pripísané obci Šalgovík pri vzniku Hydínárskeho závodu Šalgovík.

2005 :

V obci pokračuje investičná výstavba vodovodu a kanalizácie, na ulici okolo obecného úradu a na ulici v časti Lúky. Obec dostala dotáciu na inv. výstavbu z fondu ŽP 3,1 mil. Sk.

2006 :

Obecným úradom bola vydaná publikácia o Vyšnej Šebastovej.

2007 :

Obec v tomto roku nedostala žiadne dotácie. Napriek tomu pokračovala výstavba vodovodu a kanalizácie z vlastných prostriedkov. V apríli začala vonkajšia prestavba kostola. Počas Vianoc bolo veľa snehu a Vianoce boli biele a na ľade.

2008 :

V októbri sa začala hospodárska kríza. Obec znovu nedostala žiadne dotácie, napriek tomu sa pokračovalo vo výstavbe VaK na Záhumni. Preinvestovalo sa 3 milióny Sk. V areály ihriska bol postavený drevený prístrešok. 31.12. rozlúčka so slovenskou korunou. Pred obecným úradom sa podávala kapustnica a varené víno.

2009 :

Pripravil sa projekt na rekonštrukciu obecného úradu. Správa a údržba ciest položila v časti Severná nový asfaltový koberec. V časti Severná bol posvätený kostol sv. Cyrila a Metóda po rekonštrukcii.

2010 :

Ukončila sa rekonštrukcia obecného úradu, ktorá bola financovaná z európskych fondov. 8. augusta bola posviacka Ružencovej záhrady. V tomto roku sa konali voľby primátorov, starostov a poslancov miestnych zastupiteľstiev. Doterajšieho starostu Františka Staneka po dvadsiatich rokoch vystriedal Bc. Stanislav Šváby.

2011 :

Vynovili a zrekonštruovali sa kancelárske priestory v budove obecného úradu. PO 32 ročnom pôsobení v službách obecného úradu odišla do dôchodku p. Mária Karahutová. Vymaľovali sa priestory a zakúpili sa nové postieľky pre deti v MŠ. V MŠ bol zriadený výdaj obedov pre dôchodcov. V tomto roku prebehlo sčítanie obyvateľov. Pána farára P. Gombitu vystriedal Mgr. S. Radvanský. Založili sa futbalové turnaje Jozefa Hudáka a Júliusa Chromého, na počesť ich práci vo futbale. Koniec roku sme oslávili koncertom Andrei Fischer a Otta Weitera.

2012 :

V marci sa konali parlamentné voľby. Na miesto účtovníčky nastúpila p. M. Tkáčová. Dokončila sa výstavba autobusovej zastávky v centre obce, zrealizovala sa výstavba chodníka od cintorína do obce. Obec získala dotáciu z OU Prešov na vybudovanie kamerového systému, ktorý sa zrealizoval. Obec sa zapojila do projektu združenia Ekotorysa, vďaka ktorému každá domácnosť získala tri nádoby na separáciu odpadu a kompostrér. Konalo sa referendum

o umiestnení bioplynovej stanice v našom katastri. Pri príležitosti 740. výročia prvej písomnej zmienky zorganizoval OcÚ oslavy Deň obce.

2013 :

Za kronikárku obce bola vymenovaná p. J. Vargová. Obec získala dotáciu na výstavbu multifunkčného ihriska, ako člen MAS Šafrán. Rozšírilo sa verejné osvetlenie od ihriska smerom na Podhradík. Prebehla rekonštrukcia elektrického vedenia v časti Severná. Obec zároveň vynovila verejné osvetlenie v tejto časti obce. Predĺžilo sa vedenie miestneho rozhlasu do časti Kamence. V obci vznikol folklórny spevácky súbor. Na multifunkčnom ihrisku sa konal turnaj o pohár starostu obce vo volejbale. Pokračovala tradícia obecných plesov III. obecným plesom. V tomto roku postihla obec povodeň a silné krupobitie.

2014 :

V tomto roku sa konali troje voľby. Z fondov EU bola vybudovaná Šafránska cyklotrasa a Dom smútku v našej obci. Pribudlo nové osvetlenie cintorína. V rámci Retrojarmoku vystúpilo divadlo Fíha tralala, ktoré malo nevýdaný úspech u detí. Našu obec navštívila europoslankyňa p. Jana Žitňanská, ktorá odovzdala ocenenie občanom pri príležitosti mesiaca úcty k starším. Za obecného kronikára bol vymenovaný p. M. Falat. V komunálnych voľbách bol opäť za starostu obce zvolený Bc. Stanislav Šváby.

2018 :

10. novembra sa konali komunálne voľby. Starostom obce Vyšná Šebastová a Severná sa stal Mgr. Marián Beluško, ktorý prevzal úrad 10. decembra a s ním aj poslanecký zbor v zložení: Mgr. Ondrej Cina, Ing. Jozef Hudák, Matúš Ivanecký, Júlia Magdová, Jaroslav Mižanin, Ing. Rastislav Mitaľ, Slavko Muška, PaedDr. Katarína Okuľarová a zástupca starostu Jaroslav Platko.

2019 :

27. januára navštívil obec Mons. Bernard Bober, košický arcibiskup-metropolita, aby s veriacimi slúžil eucharistickú slávnosť a informoval veriacich o svojom zámere zriadiť od 1.7. vo Vyšnej Šebastovej RÍMSKOKATOLÍCKU FARNOSŤ s filiálkami Severná a Podhradík. Obec sa tak presne po 370 rokoch stáva opäť farnosťou.

Júl – Od 1.7.2019 zriadená Rímskokatolícka farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej vo Vyšnej Šebastovej. Prvým farárom novej farnosti sa stal Mgr. Marián Gursky.

Započatie procesu obnovy historického Sengetovského chodníka na parcele C KN 926/25, k.ú. Vyšná Šebastová, ktorý prepájal časť obce Severná s centrom obce Vyšná Šebastová.

December - Založenie Základnej organizácie Slovenského zväzu záhradkárov vo Vyšnej Šebastovej.

2019-2020:

Vypuknutie celosvetovej pandémie Covid-19

2020 :

Január - Vytvorenie priestoru (vedľa vjazdu do lomu Maglovec) pre uloženie veľkoobjemových kontajnerov na obdobia zberu veľkoobjemových odpadov.

Obec kúpila pozemok vedľa rímskokatolíckeho kostola Sv. Cyrila a Metoda v Severnej pre verejnoprospešný účel a to vybudovanie parkovacej plochy a detské ihrisko.

Marec - Rozšírenie cesty na Severnej a jej terénne úpravy spolu s rekonštrukciou priekopy smerom na Kapušany (k bývalej stolárskej dielni).

V tomto roku prebiehalo sčítavanie obyvateľov, prvýkrát elektronický.

2020-2021:

Vybudovanie vodovodu do časti obce Severná.

2021 :

V tomto roku prebiehalo sčítavanie domov a bytov.

Marec - Kompletná rekonštrukcia a modernizácia obecného rozhlasu v časti obce Severná s ovládaním cez internetové pripojenie.

August - dokončenie chodníka pre peších k multifunkčnému ihrisku v športovom areáli vo Vyšnej Šebastovej.

Október - dobudovanie vetvy vodovodu a kanalizácie v obci Vyšná Šebastová od domu č. 166 až po Evanjelický cintorín.

2022:

12. až 14. augusta 2022 - oslavy 750. výročia prvej písomnej zmienky o obci

Október – vybudovanie oddychovej zóny s detským ihriskom na tzv. Kamencoch.

2022–2023:

výstavba detských ihrísk pri bytovkách vo Vyšnej Šebastovej a pri kostole na Severnej a vybudovanie oddychovej zóny pri evanjelickom cintoríne v rámci projektu Zlepšenie environmentálnych aspektov v obci Vyšná Šebastová.

2.6.2024 - 35. ročník cestného behu „Šebešská pätnástka“

Zdroj: OcÚ Vyšná Šebastová

Pravidelné podujatia

Šebešská sedemnásťka – Ide o bežecké preteky, ktorého prvý ročník sa konal 11. júna 1989 pri príležitosti 700. výročia prvej písomnej zmienky o obci. Okruh dlhý 17 kilometrov (od toho je odvodený názov), sa od r. 2007 skrátil na necelých 16 km. Štart i cieľ pretekov je na ihrisku vo Vyšnej Šebastovej. Trať vedie cez Vyšnú Šebastovú, Podhradíka a časť trate vedie lesom. Každoročne sa ho zúčastnia desiatky mužov a niekoľko žien. Pre dorastencov je pripravený kratší 5 kilometrový okruh. Už plných dvadsať rokov má toto športové podujatie veľa priaznivcov z radov pretekárov, ale aj divákov, ktorí každoročne prichádzajú podporiť súťažiacich nielen z blízkeho okolia, ale aj z Poľska či Ukrajiny.

Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Vyšná_Šebastová

Archeologické lokality

Krajský pamiatkový úrad Prešov na základe dosiaľ evidovaných archeologických lokalít poskytuje územia s predpokladanými archeologickými nálezmi: - historické jadro obce - územie s predpokladanými archeologickými nálezmi z obdobia stredoveku až novoveku (najstaršia písomná zmienka z poslednej štvrtiny 13. storočia) - osada Severná - územie s evidovanými archeologickými nálezmi (najstaršia písomná zmienka k roku 1345) - pri výstavbe domu č. 125 - porušené objekty z mladšej doby kamennej (kultúra s lineárnou keramikou) Ojedinelé a bližšie nelokalizované nálezy: - Severná - poloha „Košariská“ - sídlisko z mladšej doby kamennej (bukovohorská kultúra), keramika aj z neskorej doby kamennej a včasného stredoveku - Poloha Kamence - nálezy pravekej keramiky - Pod hrebeňom Maglovca - bližšie neskúmané mohylové násypy - Na severnom okraji katastra nelokalizovaná stredoveká obec Kapanoš (písomné správy z 13.-15. storočia).

Zdroj: PHSR obce Vyšná Šebastová na roky 2014-2020

Pri realizácii projektových zámerov vyplývajúcich zo strategického dokumentu dotýkajúcich sa územia s predpokladanými archeologickými nálezmi v k.ú. obce Vyšná Šebastová v súlade s § 41 ods. 4 pamiatkového zákona, KPÚ Prešov v spolupráci s príslušným stavebným úradom zabezpečuje podmienky ochrany archeologických nálezov a archeologických nálezísk v územnom a stavebnom konaní.

Cirkevné stavby a iné objekty

V obci sa nachádza renesančný **rímskokatolícky kostol zasvätený sv. Kataríne Alexandrijskej**, ktorý je najstaršou a zároveň najvýznamnejšou historickou pamiatkou tejto obce. Prvá zmienka o ňom sa nachádza v kláštornej pamätnej knihe “História dómus“, kde figuruje dátum 21. júl 1775. Dostupné pramene uvádzajú, že v r. 1625 dala tento kostol postaviť grófka Katarína Pálffy, vdova po maďarskom palatínovi Žigmundovi Forgachovi. Stavba pozostávala z chrámovej lode s jedným hlavným a dvoma bočnými oltármi. Súčasťou kostola bola bašta, ktorá bola v r. 1888 zbúraná. Kostol sv. Kataríny bol pôvodne farským kostolom a patrili pod neho filiálky Nižná Šebastová, Podhradík i Okružná. Farský byt stál na pozemku starej materskej školy. Bola to drevená stavba pozostávajúca z jednej izby a jednej stajne. Fara neskôr zanikla a košický biskup Fábri Ignác dal v r. 1859 prestaviť farský byt na školu. Exteriér aj interiér kostola bol niekoľkokrát renovovaný. V r. 2003 – 2004 sa uskutočnila najrozsiahlejšia rekonštrukcia počas ktorej bol upravený interiér chrámovej lode, prebudovaná sakristia a rozľahlejšiu podobu získal aj chór. V chráme bola vymenená elektroinštalácia, zaviedla sa tam voda, nainštalovalo sa sociálne zariadenie a celý chrám bol vymaľovaný a vydláždený. Zavŕšením stavebných prác v interiéri bolo osadenie nového obetného stola pevne spojeného s podlahou. Zároveň s týmito prácami prebiehala rekonštrukcia bočných oltárov a sôch. V poslednej fáze sa osadili nové lavice, nová krížová cesta a kríž pri obetnom stole. Zakúpil sa nový organ. Vonkajšia časť kostola – veža, strecha a fasáda dostali terajšiu podobu v r. 2007.

Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Vyšná_Šebastová

Kostol sv. Kataríny Alexandrijskej je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, v registri nehnuteľných kultúrnych pamiatok pod číslom 402/1, pod unifikovaným názvom Kostol.

Zdroj: Krajský pamiatkový úrad Prešov, Hlavná 115, 080 01 Prešov – dotknutý orgán (list č. Z-PUSR-089920/2024 zo dňa 08.11.2024)

Obrázok 4 Rímskokatolícky kostol



Zdroj: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=r%C3%ADmskokatol%C3%ADcky+kostol+zasv%C3%A4ten%C3%BD+sv.+Katar%C3%ADne+Alexandrijskej+Vy%C5%A1n%C3%A1+%C5%A0ebastov%C3%A1>

Kostol sv. Cyrila a Metoda (Severná)

- Leží v časti Severná na adrese č. 215 a patrí pod farnosť Vyšná Šebastová
- Bol posvätený v roku 1983 po kompletnej rekonštrukcii, čo potvrdzuje dokumentácia územného plánu a kroniky obce (vysnasebastova.sk).

Dom smútku (obradná sieň)

- Dom smútku bol vybudovaný v roku 2014 s podporou fondov EÚ ako súčasť zlepšenia komunitných a pietnych služieb v obci (vysnasebastova.sk).
- Tento objekt zároveň podporil rekonštrukciu a osvetlenie cintorína.

Ružencová záhrada

Ružencová záhrada vznikla v roku 2010 z túžby skrášliť okolie miestneho starobylého kostola a využiť tak prírodný priestor, ale i pripraviť miesto, kde by sa veriaci mohli schádzať na modlitbu posvätného ruženca. Cieľom projektu je vzbudiť záujem o rozjímanie nad udalosťami Ježišovho života prostredníctvom ružencových tajomstiev a posilňovať vieru nielen farníkov, ale všetkých, ktorí putujú do Vyšnej Šebastovej. Do tohto diela sa pustili miestni veriaci v spolupráci s kňazmi. Ing. architekt Marián Sitarčík navrhol sochu Panny Márie s vystretými rukami a plášťom, ktorá pozýva všetkých prítomných k modlitbe a zároveň ich objíma. Sochu

Panny Márie pomocnice kresťanov, ako aj ostatné súsošia, ktoré symbolizujú jednotlivé ružence vyhotovil košický sochár, Peter Beňo. Koordinátorom projektu bol vdp. Michal Paľovčík, bývalý kaplán farnosti Nižná Šebastová. Prvú časť tohto pozoruhodného diela, ktoré významným spôsobom skrášilo, ale aj zviditeľnilo samotnú obec, posvätili v nedeľu 8. augusta 2010, za účasti J. Exc. Mons. Alojza Tkáča, emeritného košického arcibiskupa a promotora pre ruženec, dominikána vdp. Šimona Tyrola. Vtedajší správca farnosti, vdp. Peter Gombita pripomenul, že záhrada je otvorená pre všetkých veriacich, aby v nej pocítili prítomnosť Boha a mohli tu načerpať silu pre ďalší každodenný život.

Obrázok 5 Ružencová záhrada v obci Vyšná Šebastová



Zdroj: <https://www.massafran.sk/uzemie-mas-safran-zaujímavosti/ruzencova-zahrada-vysna-sebastova/>

Symboly obce

Symbolmi obce Vyšná Šebastová sú erb, vlajka a pečať obce.

Najstaršia pečať obce, ktorej odtlačok sa doteraz podarilo objaviť, pochádza z roku 1788. Nachádza sa na listine zo 17. februára 1857 adresovanej košickému biskupovi so žiadosťou o organ z kostola v Nižnej Šebastovej do kostola vo Vyšnej Šebastovej. Znak obce tvorilo vyobrazenie na trávinatej pažiti (zobrazenej šrafovaním) stojacej labute vpravo od nej stojaceho obráteného mláďaťa, vľavo od nej z pažite vyrastajúcej listnatej vetvičky. Toto pečatidlo sa pravdepodobne nezachovalo. Dňa 18. 03. 1998 schválila Heraldická komisia SR erb Vyšnej Šebastovej na základe pečatidla z roku 1885, ktoré sa našlo v Šarišskom múzeu v Bardejove.

Toto pečatidlo bolo vyhotovené pravdepodobne pre stratu, alebo zničenie staršieho, pričom je jeho vernou kópiou.

Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Vy%C5%A1n%C3%A1_%C5%A0ebastov%C3%A1

Blazón erbu: V modrom štíte na zelenej vyššej trávinatej pažiti stojaca strieborná labuť v zlatej zbroji, vpravo od nej stojace obrátené rovnako sfarbené mláďa; vľavo od nej z pažite vyrastajúca zelená listnatá vetvička.

Komentár: Podľa historickej pečate obce z r. 1885.

Číslo uznesenia: OZ - 2/98

Signatúra HR SR: V-106/98

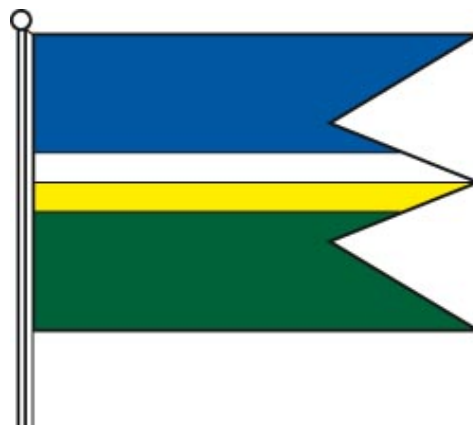
Autori: Jozef Petrovič, Kvetoslava Hanzová

Vlajka obce má pomer strán 2:3. Je zakončená dvojitém rezom v tvare „lastovičieho chvosta“, ktorý siaha do 1/3 jej listu, tzn. zakončená troma cípmi. Pozostáva zo štyroch pruhov vo farbách modrá 3/8, biela (strieborná) 1/8, žltá (zlatá) 1/8, zelená 3/8.

Obrázok 6 Erb obce Vyšná Šebastová



Obrázok 7 Vlajka obce Vyšná Šebastová



Zdroj: https://ives.minv.sk/heraldreg/detail?id_nositel=2536

Technická infraštruktúra a doprava

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Vyšná Šebastová je napojená na vodárenský systém DN 1 000 Starina - Košice západne od obce. Od bodu napojenia vedie prírodné potrubie PVC DN 150 - 826m do obce, kde je situovaná ATS o kapacite 10,8 l.s'1. Rozvádzacia sieť PE DN 100, PVC DNI 10. Celková dĺžka vodovodu - 3,61 km.

Vybudovaný a skolaudovaný vodovod do časti obce Severná 2 000 m.

Vybudovaná vetva vodovodu vo Vyšnej Šebastovej od domu č. 166 po evanjelický cintorín – 150 m.

Kanalizácia a ČOV

Dažďové vody sú z miestnych komunikácií a ciest tretej triedy odvádzané sieťou cestných rigolov do vodného toku Šebastovka, časť dažďových vôd vsiakne prirodzeným spôsobom do pôdy. Dažďové vody zo striech stavieb sú odvádzané do vsakov na pozemkoch, časť je vypúšťaná do rigolov pozdĺž miestnych komunikácií.

V obci chýba dobudovaný systém záchytných rigolov proti prívalovým vodám zo svahov na západnom okraji katastrálneho územia, čo spôsobuje zaplavovanie pozemkov rodinných domov v severozápadnej časti zastavaného územia obce.

Splaškové vody sú z obce odvedené kanalizáciou DN 400, 300 o celkovej dĺžke 3,5 km a zaústené do kanalizácie krajského mesta a následne spoločne čistené na ČOV Prešov - Kendice. Dobudovaná kanalizácia vo Vyšnej Šebastovej od domu č. 166 po evanjelický cintorín – 150 m.

Zásobovanie elektrickou energiou

V obci Vyšná Šebastová sa nachádzajú tieto distribučné trafostanice v správe a majetku VSD a.s. Košice a to:

TS 1 (stred obce - PTS 400), transformátor 250 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 209.

TS 2 (pri PD - 4 stĺpová), transformátor 100 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 209.

TS 3 (bytovky - PTS), transformátor 250 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 209.

TS 4 (začiatok obce - TSB), transformátor 250 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 503.

TS 5 (smer Podhradík -TSB), transformátor 250 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 209.

V obci Vyšná Šebastová časť Severná sa nachádzajú tieto distribučné trafostanice v správe a majetku VSD a.s. Košice a to:

TS 1 (pri obchode - PTS), transformátor 160 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 209.

TS 2 (začiatok obce- TSB), transformátor 100 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 209.

V obci Vyšná Šebastová sa nachádzajú tieto cudzie trafostanice :

TS61 Eurotel, transformátor 50 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č. 209.

TS62 ŠM V.Šebastová, transformátor 250 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č.209.

TS63 Enzyma, transformátor 160 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č.209.

TS64 Orange, transformátor 50 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č.209.

TS65 IS Lom Maglovec, transformátor 400 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č.209.

TS66, IS Lom Maglovec (Kompresor pri jazere), transformátor 250 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č.209

TS67, VKŠ Maglovec(Murovaná TS), transformátor 1000 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č.209.

TS68, IS Lom Maglovec elektr.Bager, transformátor 630 kVA, napájaná po VN strane z VN linky VSD č.209

Zásobovanie plynom

Obec Vyšná Šebastová je zásobovaná regulačnou stanicou s výkonom RS 1200 Vyšná Šebastová. V kat. území obce Vyšná Šebastová sa nachádza RS 1200. K RS Vyšná Šebastová je vedená VTL distribučná sieť s PN 4 MPa Od regulačnej stanice je vedená STL distribučná sieť s PN do 300 kPa. Miestna STL distribučná sieť obce Vyšná Šebastová je budovaná z materiálu OCL a PE.

Telekomunikácie

Miestna telekomunikačná sieť obce Vyšná Šebastová je zabezpečená vzdušným vedením. uvedená obec je súčasťou centra sieťovej infraštruktúry východ. V rokoch 2018-2022 v obci prebehlo rozšírenie telekomunikačnej siete o optické vedenie.

V roku 2022 v obci boli vybudované verejné WiFi prístupové body v rámci projektu „WiFi pre Teba“. Jednalo sa o 7 bodov vo Vyšnej Šebastovej a 3 prístupové body boli zriadené v Severnej.

Dopravná infraštruktúra

Obec Vyšná Šebastová má výhodnú polohu voči existujúcim a plánovaným koridorom nadradenej dopravnej infraštruktúry.

Na západnom a severnom okraji katastrálneho územia sú definované koridory pre výhľadovú trasu rýchlostnej cesty R4 a východného obchvatu mesta Prešov vo funkčnej triede A1 (rýchlostná miestna komunikácia), kategórie MK 22,5/80. Koridor pre rýchlostnú cestu R4 je koncepčne zastabilizovaný, koridor pre východný obchvat mesta Prešov je v úseku pozdĺž letiska Nižná Šebastová až po vypojenie na plánovanú rýchlostnú cestu R4 pod obcou Kapušany problematický, z dôvodu nulovej obslužnosti priľahlého územia.

V tangenciálnej polohe voči katastrálnemu územiu obce vyšná Šebastová vedie cesta I. triedy č. I/18 v smere západ – východ. Zabezpečuje spojenie s okresným mestom Prešov a okolitými obcami,

Katastrálne územie obce, vrátane zastavaného územia je dopravne sprístupnené cestou III/3432, napájajúcou sa na cestu I/18 v katastri mesta Prešov. Miestna časť Severná je dopravne sprístupnená cestou III/3437.

Verejná hromadná doprava je zabezpečovaná výlučne autobusovou dopravou. Autobusovú dopravu zabezpečuje SAD Prešov a.s. na linkách Prešov – Vyšná Šebastová (8 spojov denne) Vyšná Šebastová – Prešov (8 spojov denne).

Nakoľko obec leží na hlavnej dopravnej trase, je spojenie verejnou dopravou vyhovujúce vrátane neskorých večerných hodín. V obci sú v jednom smere tri autobusové zastávky, v zastavanom území miestnej časti Severná dve zastávky. Požiadavka dostupnosti zastávok do vzdialenosti 400 m je splnená.

Miestne komunikácie

Funkciu hlavnej zbernej komunikácie a dopravnej kostry obce Vyšná Šebastová plní prieťah cesty III. triedy č. III/3432 zastavaným územím obce v severojužnom smere. Na ňu z oboch strán sa napája viacero vzájomne paralelných miestnych komunikácií v smere východ západ. Zväčša ide o kratšie úseky nezokruhovaných ciest. Cesta III/3437, odbočujúca z cesty III/3432 do miestnej časti Severná, v miestnej časti končí. Na miestnych komunikáciách sa vyskytujú bodové a najmä líniové závady. Zvlášť závažnou bodovou závadou je neprehľadný úsek v zákrute na ceste III/3437 pri vjazde do miestnej časti Severná. Niektoré majú nedostatočné šírkové parametre a nevyhovujúcu kvalitu povrchového asfaltového krytu

V katastrálnom území sa ďalej nachádzajú spevnené účelové poľné a lesné komunikácie.

Vzdelávanie a školstvo

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V obci Vyšná Šebastová sa nachádza materská škola, ktorú navštevujú deti od 3 do 6 rokov. Tá im zabezpečuje predškolské vzdelávanie, šport, pobyt na zdravom vzduchu a vychádzky do prírody.

Tabuľka 11 Prehľad počtu a detí v MŠ a ZŠ v obci Vyšná Šebastová

Školské zariadenie	Počet zariadení - spolu	Počet žiakov / detí – spolu
	Rok 2023	Rok 2023
Základná škola (1. – 4. roč.)	0	0
Materská škola	1	33

Zdroj: ŠÚ SR

Časť A.I - Analýza vnútorného prostredia

Ľudské zdroje

Ľudské zdroje sú základným predpokladom pre zabezpečenie prosperity každého územia.

Tabuľka 12 Údaje o obyvateľoch obce Vyšná Šebastová SODB 2021

Údaje o obyvateľoch			
Počet obyvateľov spolu:	muži:	ženy:	
1 335	669	666	
Hustota obyvateľstva (ob./km ²):	Štátni občania:	Cudzinci:	
125,46	1 332	3	
Veková štruktúra			
0 - 14-roční:	15 - 64-roční:	65 a viac roční:	Priemerný vek (roky):
252	897	186	38,32
Vzdelanie			
základné:	stredoškolské:	vysokoškolské:	Ekonomicky aktívni:
207	642	297	702
Najpočetnejšie náboženské vyznania			
Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike (rímskokatolícke):	bez náboženského vyznania:	Gréckokatolícka cirkev na Slovensku (gréckokatolícke):	
1 023	108	76	
Rodinný stav			
slobodný, slobodná:	ženatý, vydatá:	rozvedený, rozvedená:	vdovec, vdova:
589	615	49	82

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/moja-obec/SK0417525430>

Tabuľka 13 Údaje o domoch v obci Vyšná Šebastová SOBD2021

Údaje o domoch			
Domy:			
373			
Rodinné domy:	Bytové domy:		
362	2		
Domy vo vlastníctve fyzickej osoby:			
329			
Domy s vodovodnou prípojkou v dome z verejnej siete:	Domy s plynovou prípojkou:	Domy s prípojkou na kanalizačnú sieť:	Obnovené domy:
220	283	236	143

Zdroj: <https://www.scitanie.sk/moja-obec/SK0417525430>

Tabuľka 14 Údaje o bytoch v obci Vyšná Šebastová SOBD2021

Údaje o bytoch		
Byty:		
387		
Byty v rodinných domoch:		
366		
Byty v bytových domoch:		
12		
Obecné byty:		
6		
Priemerná podlahová plocha bytu (m²):	Byty s vodovodom zo spoločného zdroja:	Byty vykurované plynom:
134,16	233	272

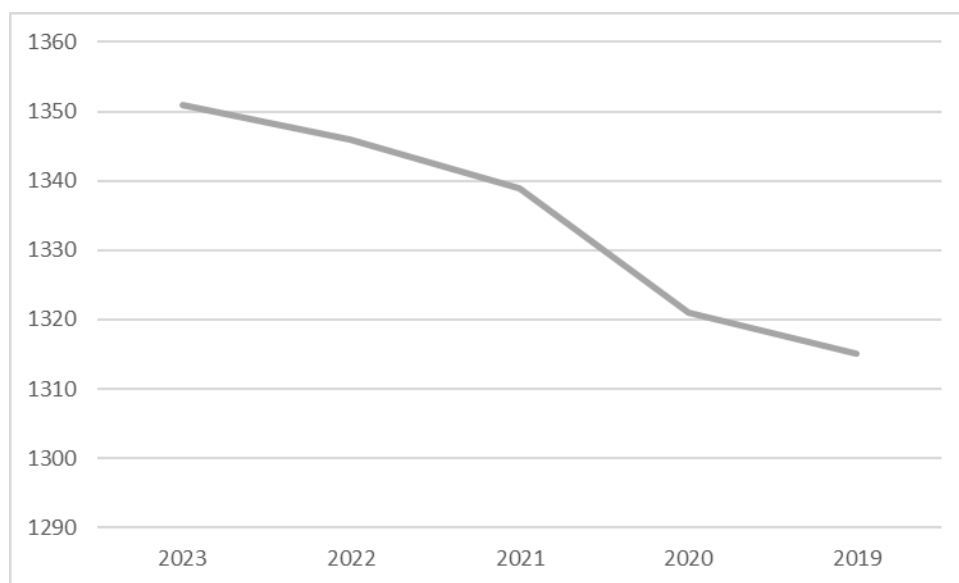
Zdroj: <https://www.scitanie.sk/moja-obec/SK0417525430>

Tabuľka 15 Vývoj počtu obyvateľov v obci Vyšná Šebastová od roku 2019-2023

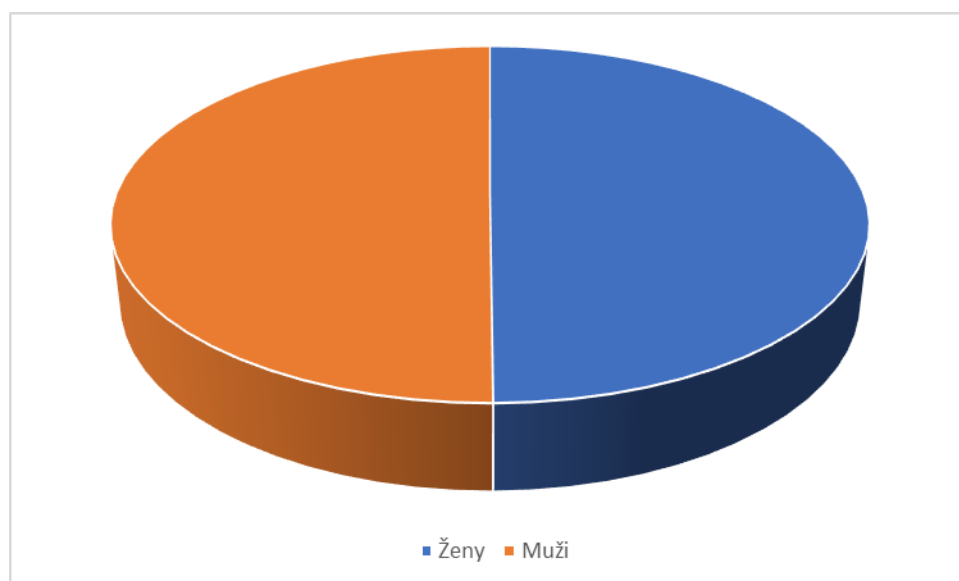
Rok	Ženy	Muži	Počet obyvateľov spolu
2023	674	677	1351
2022	664	682	1346
2021	661	678	1339
2020	665	656	1321
2019	661	654	1315

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov v r. 2019 - 2023 v obci Vyšná Šebastová



Graf 2 Počet obyvateľov podľa pohlavia v roku 2023 v obci Vyšná Šebastová



Tabuľka 16 Prirodzený prírastok a úbytok obyvateľstva v obci od roku 2019-2023

Názov ukazovateľa	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Počet narodených spolu:	17	17	12	14	11
Počet zomretých spolu:	8	6	12	11	9
Prirodzený prírastok/úbytok	9	11	0	3	2

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 17 Prírastok obyvateľstva sťahovaním v obci od roku 2019-2023

Názov ukazovateľa	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Počet prisťahovaných spolu:	32	31	27	31	12
Počet odsťahovaných spolu:	19	36	23	27	9
Migračné saldo spolu:	13	-5	4	4	3

Zdroj: ŠÚ SR

Táto časť obsahuje:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát (ďalej len „dátová základňa“) podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PHSR vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31. 12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu vplyvu vonkajšieho prostredia na vývoj situácie v území (zoznam),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka, syntéza výsledkov),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení,
- odhad budúceho možného vývoja.

Analýza príčin a dôsledkov

Cieľom analýzy príčin a dôsledkov je:

- identifikovať problémy,
- nájsť ich príčiny a dôsledky, ktoré z nich vyplývajú.

V obci Vyšná Šebastová sú identifikované 3 základné problémy:

1. *Nedostatočný stav miestnych komunikácií a chodníkov*
2. *Rekonštrukcia verejných budov a priestranstiev*
3. *Nedostatočná environmentálna infraštruktúra*

V nasledujúcom strome problémov je možné vidieť schému jednotlivých problémov, ich súvislostí a dôsledkov.

1. Nedostatočný stav miestnych komunikácií a chodníkov:

Problém je spôsobený 3 hlavnými príčinami - frekventovanosť dopravy, klimatické podmienky a chýbajúce finančné prostriedky. Vďaka týmto príčinám sa stav vozoviek v obci zhoršuje.

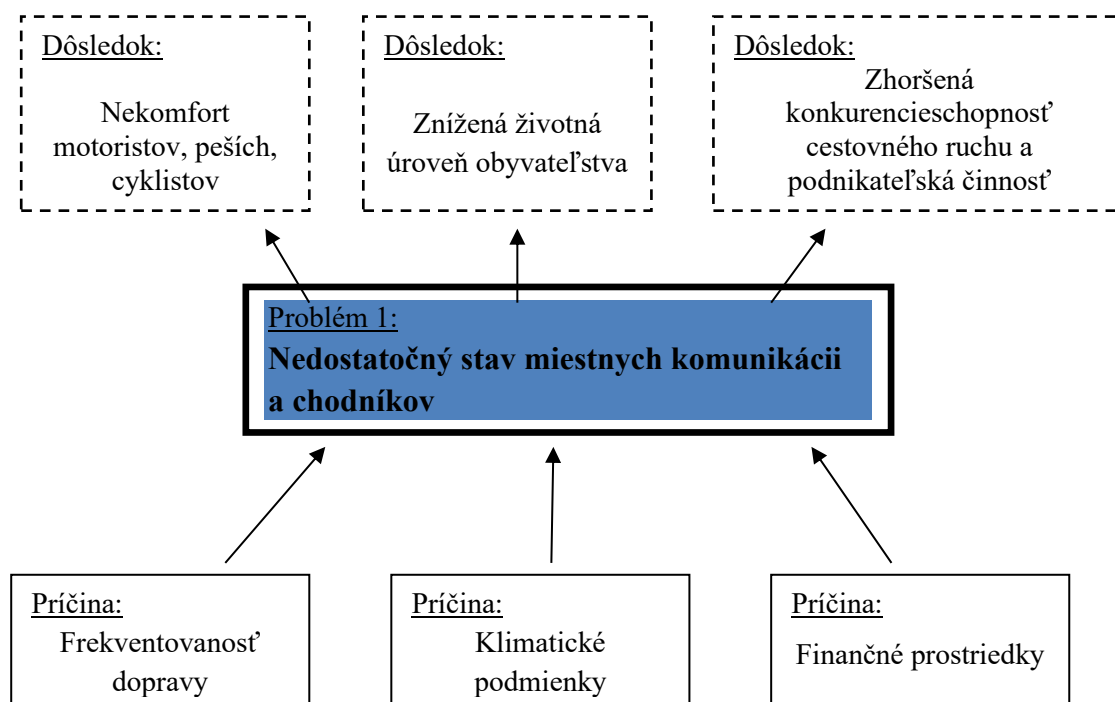
2. Rekonštrukcia verejných budov a priestranstiev:

Problém spôsobujú 3 hlavné príčiny - vek obce, klimatické podmienky a nedostatok finančných prostriedkov. Tieto faktory zapríčiňujú, že v obci nie sú rekonštruované verejné budovy.

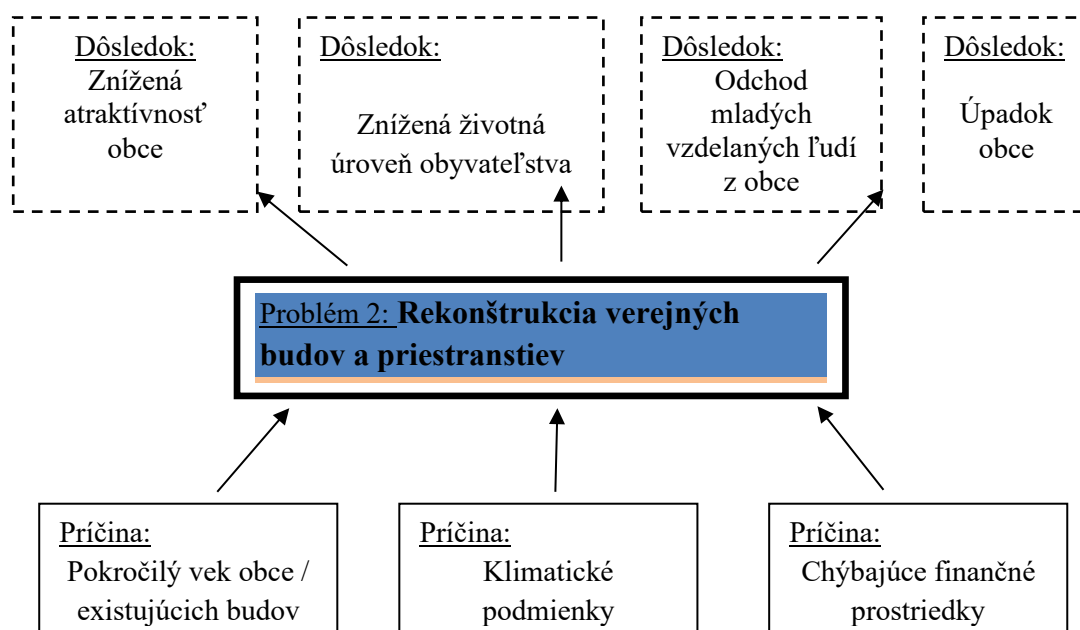
3. Nedostatočná environmentálna infraštruktúra:

Problém spôsobujú 1 hlavná príčina - chýbajúce finančné prostriedky. Nie je vybudovaná kanalizácia. Vybudovaním environmentálnej infraštruktúry sa zvýši celková životná úroveň obyvateľstva a zabráni sa odchodu mladých ľudí z obce.

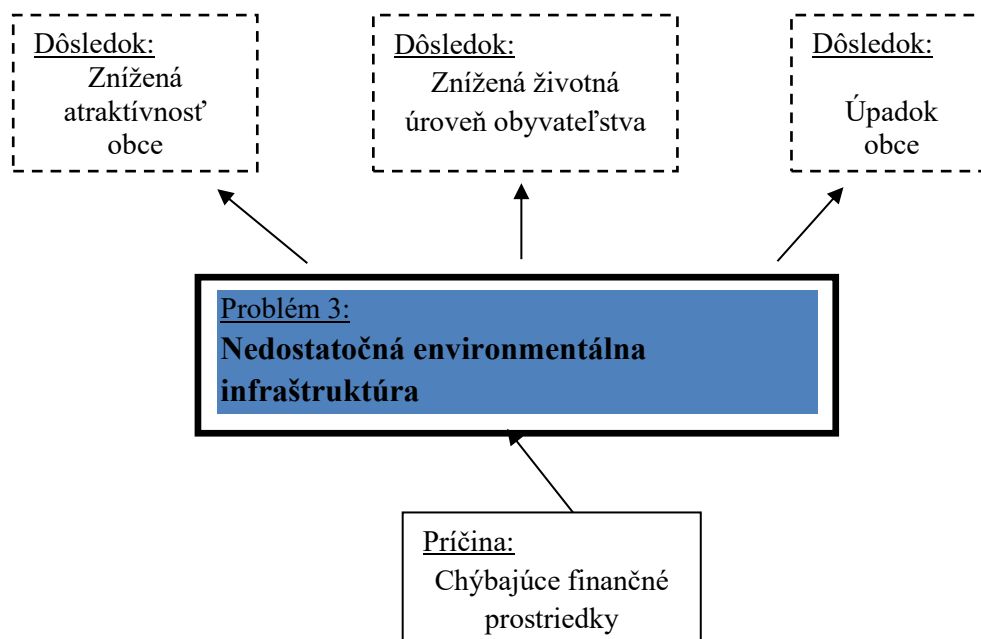
Obrázok 8 Schéma stromu problémov



Zdroj: vlastné spracovanie



Zdroj: vlastné spracovanie



Zdroj: vlastné spracovanie

Hospodárenie obce

Obec Vyšná Šebastová pri hospodárení musí dodržiavať Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení neskorších zákonov a má mať vypracované a schválené Zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce. Rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku. Rozpočtový rok je zhodný s kalendárnym rokom.

Príjmy rozpočtu obce sú:

- výnosy miestnych daní a poplatkov podľa osobitného predpisu
- nedaňové príjmy z vlastníctva a z prevodu vlastníctva majetku obce a z činnosti obce a je rozpočtových organizácií podľa tohto alebo osobitného zákona,
- úroky a iné príjmy z finančných prostriedkov obce,
- sankcie za porušenie finančnej disciplíny uložené obcou,
- dary a výnosy dobrovoľných zbierok v prospech obce,
- podieľ na daniach v správe štátu podľa osobitného predpisu,
- dotácie zo štátneho rozpočtu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a dotácie zo štátnych fondov,

- h) ďalšie dotácie zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok,
- i) účelové dotácie z rozpočtu vyššieho územného celku alebo z rozpočtu inej obce na realizáciu zmlúv podľa osobitných predpisov,
- j) prostriedky z Európskej únie a iné prostriedky zo zahraničia poskytnuté na konkrétny účel,
- k) iné príjmy ustanovené osobitnými predpismi.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť aj:

- a) prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov,
- b) prostriedky získané z rozdielu medzi výnosmi a nákladmi z podnikateľskej činnosti po zdanení,
- c) návratné zdroje financovania,
- d) združené prostriedky.

Výdavky rozpočtu obce - z rozpočtu obce sa uhrádzajú:

- a) záväzky obce vyplývajúce z plnenia povinností ustanovených osobitnými predpismi,
- b) výdavky na výkon samosprávnych pôsobností obce podľa osobitných predpisov a na činnosť rozpočtových organizácií a príspevkových organizácií zriadených obcou,
- c) výdavky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy podľa osobitných predpisov,
- d) výdavky spojené so správou, údržbou a zhodnocovaním majetku obce a majetku iných osôb, ktorý obec užíva na plnenie úloh podľa osobitných predpisov,
- e) záväzky vzniknuté zo spolupráce s inou obcou alebo s vyšším územným celkom, prípadne s ďalšími osobami na zabezpečenie úloh vyplývajúcich z pôsobnosti obce vrátane záväzkov vzniknutých zo spoločnej činnosti,
- f) výdavky vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce obce,
- g) úroky z prijatých úverov, pôžičiek a návratných finančných výpomocí,
- h) výdavky súvisiace s emisiou cenných papierov vydaných obcou a na úhradu výnosov z nich,
- i) iné výdavky ustanovené osobitnými predpismi.

Z rozpočtu obce sa môžu poskytovať dotácie PO, ktorých zakladateľom je obec, a to na konkrétne úlohy a akcie vo verejnom záujme alebo v prospech rozvoja územia obce. Obec môže poskytovať dotácie inej obci alebo VÚC, ak zabezpečuje niektoré úlohy pre obec, alebo ak ide o poskytnutie pomoci pri likvidácii následkov živelnnej pohromy, havárie alebo inej podobnej udalosti na ich území.

Časť A.II Analýza vonkajšieho prostredia

Dôležitým aspektom v analýze vonkajšieho prostredia je stratégia štrukturálnej politiky Európskej únie a jej implementácia do slovenských pomerov. Počas programovacieho obdobia EÚ 2000-2006 (pre Slovenskú republiku išlo o roky 2004-2006) používala Európska únia stratégiu regionálnej politiky založenú na rovnomernom prístupe samospráv k štrukturálnym fondom. Od programovacieho obdobia 2007-2013 sa stratégia regionálnej politiky zmenila, keďže sa už nezamerala na znižovanie regionálnych disparít formou podpory zaostalých regiónov, ale na základe skúseností z regionálneho rozvoja zo západoeurópskych krajín, rozhodla sa posilňovať predovšetkým vytýčené póly rastu, ktoré sú najviac konkurencie schopné a majú najväčší potenciál rozvoja. Jednotlivými krajinami vytýčené póly rastu mali byť nositeľmi rozvoja v jednotlivých regiónoch a postupom času by sa rozvoj z týchto pólov rastu mal šíriť do ich bezprostredného okolia. Na územie Slovenskej republiky tak boli od programovacieho obdobia 2007-2013 na základe Koncepcie územného rozvoja Slovenska stanovené inovačné a kohézne póly rastu. Dôležitým impulzom pre oblasť Prešovského samosprávneho kraja, okresu Prešov by určite bola podpora zo strany vlády formou investičných stimulov pre priame zahraničné investície, ktoré sa realizujú čo najbližšie k uvedenej oblasti. Vzhľadom na predošlé skúsenosti však konštatujeme, že od roku 2002, kedy sa začalo s poskytovaním investičnej pomoci, jednotlivé slovenské vlády touto formou podporovali smerovanie priamych zahraničných investícií do najrozvinutejších regiónov Slovenska. Uvedená politika územnej podpory vo forme investičnej pomoci a množstvo ďalších faktorov (napr. faktor sídelnej hierarchie, faktor makro polohovej atraktivity, faktor veľkej dopravnej infraštruktúry, faktor historickej marginality, depresnosti priľahlých prihraničných regiónov a pod.) prispievajú k nerovnovážnemu regionálnemu vývoju v rámci Slovenska, keď sa medzi jednotlivými jeho regiónmi vytvorili pomerne výrazné regionálne disparity.

Jednou z možností získavania finančných prostriedkov na realizáciu investičných akcií sú Európske štrukturálne fondy a investičné fondy. Napriek tomu, že tieto európske štrukturálne fondy a investičné fondy sú z aspektu regionálneho rozvoja definované ako „doplňkové“ zdroje financovania, v súčasnom modeli regionálnej politiky a nastavenia financovania samospráv sú práve tieto prostriedky z európskych a štrukturálnych fondom hlavným zdrojom financií, bez ktorého samosprávy nemôžu realizovať svoje investičné projekty.

Slovensko môže čerpať Európske štrukturálne a investičné fondy (v skratke "EŠIF") prostredníctvom operačných programov do konca roka 2023 a v prípade PRV do konca roka 2025 z týchto OP:

- OP Integrovaný regionálny operačný program (OP IROP)
- OP Ľudské zdroje (OP ĽZ)
- OP Kvalita životného prostredia (OP KŽP)
- OP Integrovaná infraštruktúra (OP II)
- OP Výskum a inovácie(OP VaI)
- OP Efektívna verejná správa (OP EVS)
- Technická pomoc
- Program rozvoja vidieka 2014 – 2025

V programovom období 2021-2027 bude čerpanie prostredníctvom Programu Slovensko. Najväčšia časť investícií bude smerovať na zelené a klimatické ciele, vrátane zvýšenia energetickej bezpečnosti Slovenska. Dôležitá časť zdrojov bude ďalej smerovať na vedu, výskum, podporu inovácií, keďže len inovácie zabezpečia kvalitnejšie pracovné miesta a lepšie platy pre ľudí na Slovensku. Druhý najvyšší objem investícií pôjde do sociálnej oblasti a na vzdelávanie, ktoré je kľúčom k úspechu Slovenska.

Zdroj: www.mirri.gov.sk

STEEP analýza

Pri stretávaní sa s rôznymi problémami a výzvami je dôležité vedieť, že ich riešenie môže byť v budúcnosti ovplyvnené rôznymi vonkajšími faktormi, ktoré obec nedokáže ovplyvniť. Cieľom STEEP analýzy je napomáhať tvorcom rozhodnutí predvídať budúci možný vývoj a na tieto zmeny sa pripraviť.

Faktory, ktoré sa posudzujú v jednotlivých oblastiach môžu byť nasledujúce:

Tabuľka 18 STEEP analýza (analýza externého prostredia)

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické	Hodnoty
Zmeny populácie-starnutie obyvateľstva, emigrácia mladých ľudí do miest	Úroveň technológie poskytovateľa	Nové trhy a nové príležitosti (napr. cestovný ruch)	Dopad ŽP-vplyv rôznych subjektov na ŽP	Politika vlády v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti	Zmena postojov k lokálnemu rozvoju
Zmeny postojov a správania-aktívny tretí sektor	Dostupná technológia a využívaná technológia	Klesajúce trhy v niektorých poskytovaných službách	Možnosti obnovy a tvorby ŽP	Štandardy na politickej scéne domáce a štrukturálna politika Európskej únie	Organizačná kultúra, zmena životného štýlu
Zmeny správania obyvateľov	Technológia využívaná obyvateľmi, podnikateľmi	Dostupnosť finančných zdrojov	Politika ŽP	Legislatívne zmeny	Tímová spolupráca
Móda	Kontakt s obyvateľmi prostredníctvom technológie	Daňová politika	Podpora tvorby a ochrany ŽP	Zmena vlády ako výsledok volieb	Osobné hodnoty

Zdroj: vlastné spracovanie

Časť A.III Zhodnotenie súčasného stavu územia

Zhodnotenie súčasného stavu územia je spracované formou SWOT analýzy. Bola vypracovaná najmä na základe dotazníkového prieskumu, vykonaného medzi obyvateľmi obce.

SWOT analýza (Silné stránky, slabé stránky, príležitosti, ohrozenia)

Cieľom analýzy SWOT je zhodnotenie doterajšieho stavu obce prostredníctvom zhrnutých informácií v analytickej časti. Jedná sa o sumárne zhrnutie silných a slabých stránok obce ako aj možných príležitostí a hrozieb.

Silné stránky obce predstavujú potenciálne faktory ďalšieho rozvoja obce vo všetkých základných oblastiach. Vytvárajú východiskovú základňu pre stanovenie reálnych rozvojových cieľov.

Slabé stránky obce predstavujú limitujúce faktory rozvojových zámerov a oblastí, na ktoré treba sústrediť pozornosť orgánov samosprávy.

Príležitosti (šance) sú faktormi, ktoré umožňujú pri ich využití naplnenie rozvojových zámerov obce, ich reálnosť a urýchlenie. Poznanie reálnych príležitostí je východiskom stanovenia splniteľných rozvojových cieľov.

Ohrozenia (riziká) predstavujú skutočnosti, ktoré môžu negatívne ovplyvniť resp. spomaliť realizáciu strategických cieľov rozvoja obce. Dôsledná analýza možností vzniku rizík na celospoločenskej i komunálnej úrovni predstavuje predovšetkým analýzu možností pri zabezpečovaní finančných zdrojov.

Na základe výsledkov SWOT analýzy je možné vytvoriť optimálnu a ideálnu stratégiu pre rozvoj obce.

SWOT analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození poskytla prehľad potenciálnych obmedzení i možností pri ďalšom rozvoji obce. Na základe zhodnotenia SWOT analýzy je nevyhnutné stanoviť priority strategických cieľov v jednotlivých oblastiach a prijať opatrenia na zabezpečenie ich dosiahnutia. Analýza príležitostí a ohrození umožňuje odhaliť doteraz nevyužité šance a súčasne definovať riziká, s ktorými sa samospráva môže v ďalšom období stretnúť.

Tabuľka 19 SWOT analýza ekonomickej oblasti

Ekonomická oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
výhodná geografická poloha obce - blízkosť okresného a krajského mesta – Prešov dopravné spojenia s premávkou v postačujúcich časových intervaloch priame dopravné napojenie na cestu I/18 rozvinutá ťažba a spracovanie stavebného kameňa dostatočná telekomunikačná sieť inžinierske siete poloha pozemkov funkčné a udržiavané cintoríny prítomnosť atraktívneho prostredia	zlý technický stav miestnych komunikácií (MK), v niektorých častiach chýbajú MK chýbajúce chodníky poškodené chodníky poškodené mosty a lávok zastaralé a poškodené autobusové zastávky chýbajú cyklistické cesty nevyhovujúci technický a energetický stav obecných budov (kultúrny dom, , OcÚ..) nedostatok priestoru na pochovávanie zaťažovanie obytného prostredia hlukom, prachom, vibráciami spôsobenými technologickým spracovaním kameňa a ťažkou nákladnou dopravou

Príležitosti	Ohrozenia
výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií (MK) výkup pozemkov pod MK výstavba a rekonštrukcia chodníkov rekonštrukcia mostov a lávok vybudovanie zastávok MHD budovanie cyklistických ciest a cyklocestičiek rekonštrukcia a zateplenie obecných budov (OcÚ, KD, ..) rozšírenie cintorína a rekonštrukcia priestranstva a MK na cintoríne výstavba zvonice pri dome smútku výstavba požiarnej zbrojnice revitalizácia verejných priestranstiev zriadenie názvov ulíc doplnenie dopravného a bezpečnostného značenia na MK	poškodzovanie miestnych komunikácií zaťaženie obytného prostredia nákladnou dopravou znečistenie ovzdušia hlukom, prachom, vibráciami kontaminácia pôdy ohrozovanie bezpečnosti a zdravia obyvateľov znehodnotenie obecného majetku zvyšovanie prevádzkových nákladov nepriaznivý ekonomický a sociálny vývoj v spoločnosti, existenčné podmienky pre zabezpečenie rodiny nedostatok finančných prostriedkov určených na rozvoj a renováciu obce

Tabuľka 20 SWOT analýza sociálnej oblasti

Sociálna oblasť a občianska vybavenosť	
Silné stránky	Slabé stránky
predpoklady priaznivého migračného vývoja počtu obyvateľstva existencia predškolského zariadenia priamo v obci existencia kultúrneho domu futbalové ihrisko detské a multifunkčné ihrisko dostavba športového areálu existencia a fungovanie spolkov v obci,	nezrekonštruované obecné budovy a vonkajšie priestory na kultúrnu a športovú činnosť nedostatočná kapacita MŠ nedostatok bytov málo kultúrnych a športových podujatí chýba priestor na voľnočasové activity nedobudovaná ružencová záhrada nedokončený športový areál
Príležitosti	Ohrozenia
rekonštrukcia oplotenia MŠ výstavba MŠ v časti Severná rozšírenie existujúcej MŠ - prístavba výstavba workoutového ihriska rekonštrukcia multifunkčného ihriska rekonštrukcia strechy altánku na ihrisku dobudovanie ružencovej záhrady	zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva nedostatočná podpora zo strany VÚC a štátu vo sfére občianskej vybavenosti rozpad spoločenských, komunitných a rodinných vzťahov

Tabuľka 21 SWOT analýza environmentálnej oblasti

Environmentálna oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
pokojné a tiché prostredie krásna príroda zdravé ŽP blízkosť prírodných prvkov-Slanské vrchy relatívna zachovalosť životného prostredia dostatok priestorov pre budovanie oddychových zón v obci plynofikácia obce existencia verejného vodovodu zabezpečený odvoz TKO a separovaný zber regulovaný vodný tok Šebastovka vysoký podiel zelene na obyvateľa	chýba kanalizácia v časti Severná nedostatočné pokrytie vodovodu v obci chýba zberný dvor všeobecný nezáujem znečisťovateľov na zlepšovaní ŽP a odstraňovaní príčin existencia divokých skládok nedostatočná ochrana obyvateľov pred búrkami a privalovými dažďami
Príležitosti	Ohrozenia
bezpečné odvádzanie odpadových vôd dobudovaním kanalizácie v obci vybudovanie kanalizácie v časti Severná vybudovanie vodojemu rekonštrukcia protipovodňového rigolu zriadenie zberného dvora obstaranie nových nádob na separovaný zber odstránenie tzv. divokých skládok v obci možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ a štátneho rozpočtu znižovanie znečisťovania ŽP formou zvyšovania úrovne environmentálneho povedomia	vysoká frekvencia automobilovej dopravy znečistenie životného prostredia ohrozovanie obce prašnosťou a znečisťovaním ovzdušia vplyvom zveľaďovania technickej a občianskej infraštruktúry ohrozovanie čistoty spodných vôd septikmi nárast množstva vznikajúceho komunálneho odpadu poškodenie majetku obce a obyvateľov obce ohrozenie zdravia vytváranie nepovolených, tzv. divokých skládok

Časť B - Strategická časť

Strategická časť programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšná Šebastová na roky 2024-2030 nadväzuje na analytickú časť, ktorá je založená na komplexnej analýze územia. Táto časť PRO obsahuje stratégiu rozvoja obce s ohľadom na jej vnútorné danosti a špecifiká.

Táto časť obsahuje:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,
- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Pre stanovenie rozvojovej stratégie obce je nevyhnutné rešpektovať varianty rozvoja územných celkov vyššej úrovne. Súčasťou strategickú časti je strategická vízia, formulácia a návrh stratégie rozvoja, ako aj formulácia cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej oblasti, ako aj v ďalších čiastkových oblastiach.

Ciele a priority (Globálny cieľ, špecifické ciele, priority – hlavné oblasti smerovania podpory)

Hlavným zmyslom tvorby predloženej stratégie je vytvoriť východiskové podmienky (ciele) k zvýšeniu záujmu obyvateľov a samosprávy k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o zvýšenie kvality života na základe harmonického rozvoja zdravého životného prostredia, udržiavania prírodných a kultúrnych hodnôt územia a rozvoja hospodárstva.

Vízia obce a strategický cieľ:

Globálny cieľ rozvoja obce Vyšná Šebastová ako prepojenie analytickej fázy strategického plánovania s plánovacou časťou bol na základe predchádzajúcich analýz a spracovaných charakteristík definovaný nasledovne:

Vízia: „Obec Vyšná Šebastová je prosperujúca obec, s kvalitnou infraštruktúrou, ktorá svojou aktívnou činnosťou a rozvojom sa zameriava predovšetkým na potreby svojich obyvateľov a zabezpečuje aj možnosti pre trávenie kultúrnych a športových aktivít“.

Strategický cieľ: Zvýšenie schopnosti obce rozvíjať sa komplexne, so zámerom zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja obce a so zreteľom na ochranu a tvorbu životného prostredia.

Nasledujúce tri ciele rozvoja vyjadruje hlavné oblasti, v ktorých by sa mala obec v najbližších rokoch rozvíjať a na rozvoj ktorých by sa mala zamerať. Sú prioritami, reprezentujúcimi hlavné oblasti smerovania finančnej a organizačnej podpory zo strany obce.

1. Technická infraštruktúra - Ekonomická oblasť
2. Vzdelávanie, šport a kultúra - Sociálna oblasť
3. Životné prostredie - Environmentálna oblasť

Tabuľka 22 Prehľad špecifických cieľov a opatrení v ekonomickej oblasti

Prioritná oblasť - Ekonomická (hospodárska)
Cieľ 1: Zlepšenie základných služieb v obci a zvyšovanie konkurencieschopnosti
Opatrenie 1.1 Optimálna sieť verejných budov
Opatrenie 1.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá

Špecifický cieľ 1: Zlepšenie základných služieb v obci a zvyšovanie konkurencieschopnosti

Zdôvodnenie: Úlohou tohto cieľa je vybudovať základnú infraštruktúru a zabezpečiť kvalitatívnu a kvantitatívnu úroveň vybavenia zariadení infraštruktúry v obci, ktorá skvalitní život obyvateľom obce a ostatným návštevníkom obce a vedie k zvýšeniu vidieckej ekonomiky. Odstránením havarijných situácií a zlepšením technicko - energetických vlastností na objektoch verejných budov sa znížia prevádzkové náklady, zníži sa environmentálna záťaž a zvýši sa estetická funkcia.

Tabuľka 23 Prehľad špecifických cieľov a opatrení v sociálnej oblasti

Prioritná oblasť - Sociálna
Cieľ 2: Zachovanie kultúrno – historického potenciálu obce
Opatrenie 2.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry
Opatrenie 2.2 Dostatočná kapacita MŠ

Špecifický cieľ 2: Zachovanie kultúrno – historického potenciálu obce

Zdôvodnenie: Demografický vývoj obyvateľstva je spôsobený aj migráciou obyvateľstva za lepšími podmienkami. Úlohou tohto cieľa je vytvoriť vhodné podmienky na predškolskú výchovu, dobudovať kultúrnu a športovú infraštruktúru a zabezpečiť realizáciu tradičných kultúrnych a športových podujatí so zapojením širokej verejnosti, a tak udržať mladú generáciu v obci.

Tabuľka 24 Prehľad špecifických cieľov a opatrení v environmentálnej oblasti

Prioritná oblasť - environmentálna
Cieľ 3: Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie a dobudovanie environmentálnej infraštruktúry
Opatrenie 3.1 Bezpečné odvádzanie odpadových vôd a ochrana ŽP

Špecifický cieľ 3: Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie a vybudovanie environmentálnej infraštruktúry

Zdôvodnenie: S narastajúcou spotrebou vody a s tým spojeným vypúšťaním odpadových vôd je dôležité eliminovať vplyv negatívnych zložiek na životné prostredie. Riešenie ochrany a tvorby ŽP vedie k uplatňovaniu separovania odpadov, a tým zníženiu množstva komunálneho odpadu a výskytu nelegálnych skládok. Z dôvodu výskytu miestnych búrok a ohrozenia obyvateľov záplavami je potrebné ochrániť obyvateľstvo aj majetok preventívnymi protipovodňovými opatreniami. Úlohou tohto cieľa je vybudovanie environmentálnej infraštruktúry a s uplatnením environmentálne vhodných technológií.

Časť C - Programová časť

Programová časť PHSR nadväzuje na strategickú časť. Obsahom sú opatrenia a projekty na zabezpečenie realizácie programu rozvoja, vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám.

Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Konkrétne aktivity a opatrenia, ktoré samospráva plánuje realizovať v strednodobom horizonte sú uvedené v nasledujúcom formulári. Konkrétne činnosti, ktoré samospráva plánuje realizovať formou projektového zámeru, sú v nižšie uvedených formulároch označené ako „projekt“ . Činnosti, ktoré sa neplánujú realizovať formou projektového zámeru, sú uvedené ako „Aktivita“

Opatrenia a aktivity (Opatrenia – súhrn aktivít, aktivity – napomáhanie realizácie priorit)

Tabuľka 25 Prehľad opatrení a projektov podľa prioritných oblastí

Opatrenie	Projekt	Prioritná /oblasť	oblasť
Opatrenie 1.1 Optimálna sieť verejných budov	Projekt 1.1.1 Prístavba kultúrneho domu	Ekonomická/sociálna	
	Projekt 1.1.2 Zníženie energetickej náročnosti budovy OcÚ a KD	Ekonomická/environme ntálna	
	Projekt 1.1.3 Zvonica k domu smútku	Ekonomická/sociálna	
	Projekt 1.1.4 Výstavba požiarnej zbrojnice	Ekonomická/sociálna	
	Projekt 1.1.5 Vybudovanie zastávok MHD	Ekonomická/sociálna	
Opatrenie 1.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá	Projekt 1.2.1 Chodník pri ceste III/3432	Ekonomická/ sociálna/environmentáln a	
	Projekt 1.2.2 Chodník pri ceste III/3437	Ekonomická/ sociálna/environmentáln a	

	Projekt 1.2.3 Vybudovanie chodníkov v obci	Ekonomická/ sociálna/environmentálna
	Projekt 1.2.4 Výstavba MK Kamence	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.5 Výstavba MK Za Záhumním	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.6 Výstavba MK na Lúkach	Ekonomická/ sociálna/
	Projekt 1.2.7 Výstavba MK k evanjelickému cintorínu	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.8 Výstavba MK od bytovky	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.9 Cesta na Teriakovce	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.10 Výstavba prístupovej komunikácie do časti Severná	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.11 Rekonštrukcia MK v obci	Ekonomická/ sociálna/environmentálna
	Projekt 1.2.12 Rekonštrukcia mostov a lávok cez potok Šebastovka	Ekonomická/ sociálna/ environmentálna
	Projekt 1.2.13 Zriadenie názvov ulíc v obci Vyšná Šebastová a Severná	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.14 Výkup pozemkov pod MK	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.15 Pasportizácia miestnych komunikácií	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.16 Cyklocestička	Ekonomická/ sociálna/ environmentálna
	Projekt 1.2.17 Rozšírenie cintorína v obci	Ekonomická/ sociálna
	Projekt 1.2.18 Rekonštrukcia areálu cintorína	Ekonomická/ sociálna/ environmentálna
	Projekt 1.2.19 Revitalizácia verejných priestranstiev	Ekonomická/ sociálna/ environmentálna

Opatrenie 2.1 Vybudovanie kultúrnej športovej infraštruktúry	Projekt 2.1.1 Rekonštrukcia multifunkčného ihriska	sociálna
	Projekt 2.1.2 Výstavba workoutového ihriska	sociálna
	Projekt 2.1.3 Dostavba športového areálu	Sociálna
	Projekt 2.1.4 Rekonštrukcia strechy altánku na ihrisku	Sociálna
	Projekt 2.1.5 Dobudovanie Ružencovej záhrady	Sociálna
Opatrenie 2.2 Dostatočná kapacita MŠ	Projekt 2.2.1 Rozšírenie MŠ	Sociálna
	Projekt 2.2.2 Výstavba MŠ v Severnej	Sociálna
	Projekt 2.2.3 Rekonštrukcia oplotenia MŠ	Sociálna
Opatrenie 3.1 Bezpečné odvádzanie odpadových vôd a ochrana ŽP	Projekt 3.1.1 Výstavba kanalizácie v časti Severná	Environmentálna
	Projekt 3.1.2 Dobudovanie kanalizácie v obci Vyšná Šebastová	Environmentálna
	Projekt 3.1.3 Rekonštrukcia protipovodňového rigolu	Environmentálna
	Projekt 3.1.4 Výstavba vodojemu	Environmentálna
	Projekt 3.1.5 Výstavba zberného dvora	Environmentálna

Opis rozvojovej stratégie

(Merateľné ukazovatele, finančný plán programu, časový horizont uskutočnenia, zdroje financovania)

Monitorovanie PHSR obce Vyšná Šebastová sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam. Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov.

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu navrhnutého rozvoja obce je schopnosť obce zabezpečiť financovanie aktivít zameraných na dosiahnutie zámeru.

Na finančné zabezpečenie realizácie programu je možné použiť:

- vlastné zdroje z miestnych daní, podielových daní alebo poplatkov
- zdroje štátneho rozpočtu, štátnych fondov a Prešovského samosprávneho kraja
- prostriedky z fondov Európskej únie
- bankové úvery
- príspevky od fyzických osôb
- dary a pod.

Jednotlivé priority je potrebné realizovať podľa množstva disponibilných zdrojov a v závislosti od náročnosti dosiahnutého efektu a finančnej nákladovosti jednotlivých realizovaných opatrení.

Výška finančných prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít je stanovená len orientačne. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov na ich realizáciu. Taktiež je definované, z akých prostriedkov by sa mali tieto zámery realizovať (obecný rozpočet, štátny rozpočet, prostriedky Európskej únie atď.), kto by mal byť žiadateľ a následne sa určili aj predpokladané časové horizonty uskutočnenia.

Tabuľka 26 Tabuľka ukazovateľov výsledkov, dopadov

Projekt	Výsledok	dopad/ukazovateľ
Projekt 1.1.1 Pristavba kultúrneho domu	Dostavba kuchyne a technického zázemia	počet prvkov verejnej infraštruktúry, zlepšenie technického stavu a estetická funkcia
Projekt 1.1.2 Zníženie energetickej náročnosti budovy OcÚ a KD	Výmena kotlov/zmena spôsobu vykurovania, zateplenie, inštalácia solárnych panelov, rekonštrukcia centrálneho vykurovania, rekonštrukcia osvetlenia, zateplenie strechy	počet prvkov verejnej infraštruktúry, zlepšenie technického stavu a estetická funkcia
Projekt 1.1.3 Zvonica k domu smútku	Výstavba zvonice	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.1.4 Výstavba požiarnej zbrojnice	Výstavba úplne novej budovy požiarnej zbrojnice pre DHZ	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.1.5 Vybudovanie zastávok MHD	Vybudovanie nástupných plôch a prístreškov	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.1 Chodník pri ceste III/3432	Od vjazdu do obce z Nižnej Šebastovej, doplnenie úseku od Lomu Maglovec k obci Podhradík	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.2 Chodník pri ceste III/3437	Vybudovanie chodníka od Vyšnej Šebastovej do časti Severná (vrátane)	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.3 Vybudovanie chodníkov v obci	nové bezbariérové chodníky	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.4 Výstavba MK Kamence	Výstavba miestnej komunikácie v časti Kamence až po napojenie na Nižnú Šebastovu	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.5 Výstavba MK Za Záhumním	Výstavba miestnej komunikácie v časti Za Záhumním až po napojenie na križovatku pri Lome Maglovec	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.6 Výstavba MK na Lúkach	Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod cestou a	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu

	výstavba miestnej komunikácie v časti Na lúkach	
Projekt 1.2.7 Výstavba MK k evanjelickému cintorínu	Výstavba miestnej komunikácie MK k evanjelickému cintorínu	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.8 Výstavba MK od bytovky	Výstavba miestnej komunikácie od bytovky k cca domu č. 250	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.9 Cesta na Teriakovce	Odkúpenie pozemkov a výstavba komunikácie	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.10 Výstavba prístupovej komunikácie do časti Severná	Výstavba úplne novej cestnej komunikácie do časti Severná (aktuálne je len jedna prístupová cesta III/3437)	km novovybudovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.11 Rekonštrukcia MK v obci	Nový asfaltový povrch, priepusty, rigoly	km rekonštruovaných ciest, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.12 Rekonštrukcia mostov a lávok cez potok Šebastovka	Rekonštrukcia vozoviek, zábradlí, zvodidiel, nové lávky pre peších cez potok	km rekonštruovaných mostov a lávok, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.13 Zriadenie názvov ulíc v obci Vyšná Šebastová a Severná	Splnenie si povinnosti obce podľa z. 369/1990 Zb., obec má mať názvy ulíc a verejných priestranstiev, pasport adresných bodov	počet doplnkových prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.14 Výkup pozemkov pod MK	Vyriešenie vlastníckych vzťahov k pozemkom pod existujúcimi MK	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.15 Pasportizácia miestnych komunikácií	Pasportizácia miestnych komunikácií, obnova značenia	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.16 Cyklocestička	Dobudovanie tzv. Sengetovského chodníka a spojnice s Prešovom	km novovybudovaných cyklocestičiek, počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.17 Rozšírenie cintorína v obci	Výkup pozemku, úprava priestoru na pochovávanie	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu

Projekt 1.2.18 Rekonštrukcia areálu cintorína	Rekonštrukcia chodníkov a priestranstva	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 1.2.19 Revitalizácia verejných priestranstiev	Revitalizácia verejných priestranstiev -- Pri Zvonici a pri blízkoch RD, okolo potoka Šebastovka, časti Pažica, Potoky - výsadba okrasnej zelene, mobiliár, zlepšenie využívania doteraz nevyužitých plôch	počet prvkov zelenej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.1.1 Rekonštrukcia multifunkčného o ihriska	Výmena mantinelov, sietí, povrchu ihriska	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.1.2 Výstavba workoutového ihriska	Výstavba workoutového ihriska	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.1.3 Dostavba športového areálu	Rekonštrukcia a dostavba športového areálu - budova šatní a zázemia, posilňovňa	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.1.4 Rekonštrukcia strechy altánku na ihrisku	Výmena plachtového prestrešenia na veľkom drevenom altánku na ihrisku	počet prvkov verejnej infraštruktúry počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.1.5 Dobudovanie Ružencovej záhrady	Dobudovanie Ružencovej záhrady podľa návrhu architekta, most a chodníky, mobiliár	počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.2.1 Rozšírenie MŠ	prístavba k existujúcej budove MŠ	zvýšenie kapacity MŠ; počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.2.2 Výstavba MŠ v Severnej	Výstavba úplne novej budovy materskej školy v časti Severná	kapacita MŠ; počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 2.2.3 Rekonštrukcia oplotenia MŠ	Nové a bezpečné oplotenie MŠ od potoka	počet osôb, ktorí budú mať prospech z projektu, m nového oplotenia
Projekt 3.1.1 Výstavba kanalizácie v časti Severná	Výstavba kanalizačného zberača a celej kanalizačnej siete v časti Severná	počet km kanalizácie, počet napojených domácností v obci
Projekt 3.1.2 Dobudovanie kanalizácie	Dobudovanie chýbajúcich vetiev kanalizácie v obci Vyšná Šebastová	počet km kanalizácie, počet napojených domácností v obci

v obci Vyšná Šebastová		
Projekt 3.1.3 Rekonštrukcia protipovodňového rigolu	Vysporiadanie vlastníckych vzťahov a rekonštrukcia poškodených častí rigolu	počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 3.1.4 Výstavba vodojemu	Výstavba vodojemu a s tým súvisiaca zmena tlakových pomerov vodovodnej siete	počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu
Projekt 3.1.5 Výstavba zberného dvora	Výstavba zberného dvora a nákup kontajnerov a príslušnej techniky	počet obyvateľov, ktorí budú mať prospech z projektu

Zdroj: vlastné spracovanie

Časť D - Realizačná a finančná časť

Realizačná časť sa zameriava na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce. Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce na základe stanovenia merateľných ukazovateľov a vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

Táto časť obsahuje:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PHSR,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PHSR,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Akčný plán obce obsahuje predstavuje konkrétny harmonogram činností/projektov/aktivít, ktoré súvisia s rozvojom obce v nadväznosti na prioritné oblasti ekonomicko-sociálneho rozvoja. Plán vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych projektov a aktivít. Plán obsahuje predpokladané termíny plnenia úloh, zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie a predpokladané zdroje financovania. Výška nevyhnutných finančných prostriedkov je uvedená pri jednotlivých projektoch a opatreniach. Sumy uvedené v PHSR sú určené odhadom, nakoľko bez spracovania príslušnej projektovej dokumentácie nie je možné určiť presnú sumu kalkulovanú na jednotlivé projekty. Niektoré projekty/aktivity sa budú realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy. Iné budú vyžadovať náročnejšie zdroje z hľadiska finančného a personálneho zabezpečenia.

Zdroje, ktoré sa samospráva pokúsi získať na realizáciu opatrení a aktivít uvedených v PHSR sú najmä (ale nie len):

1. bankové úvery
2. rozpočet samosprávneho kraja
3. rozpočet obce (vlastné zdroje)
4. štátne dotácie z účelových fondov (Štátny fond rozvoja bývania, Environmentálny fond...)
5. financovanie z národných projektov (úradu práce, sociálnych vecí a rodiny- AOTP...)
6. európske štrukturálne a investičné fondy
7. účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR

8. neinvestičné fondy, nadácie
9. sponzorské dary podnikateľov, súkromných osôb, neziskového sektora

Dôležitým doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja môžu byť prostriedky nenávratného finančného príspevku zo štrukturálnych fondov Európskej únie Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu.

Možnosť získať verejné finančné zdroje z rozpočtu Európskej únie a národného rozpočtu Slovenskej republiky je často previazaná na schopnosť obce spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Prehľadné usporiadanie rozvojových zámernov umožní obci orientovať sa v škále dostupných podporných zdrojov, ako aj podmienok sprevádzajúcich získanie týchto zdrojov. Financovanie jednotlivých projektov sa bude realizovať z viacerých zdrojov, pričom závisieť bude od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa bude opierať nie len o zdroje obce, národné zdroje, zdroje z európskych štrukturálnych a investičných fondov, zdroje VÚC, súkromné, ale aj ďalšie zdroje. Finálna podoba a konkrétna výška investícií bude známa po vypracovaní projektovej dokumentácie a bude vychádzať okrem iného aj z procesov verejného obstarávania.

Tabuľka 27 Akčný plán obce Vyšná Šebastová

Projekt	Časový horizont realizácie	Predpokladaný rozpočet €	Zdroje financovania
Projekt 1.1.1 Prístavba kultúrneho domu	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.1.2 Zníženie energetickej náročnosti budovy OcÚ a KD	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.1.3 Zvonica k domu smútku	2025-2030	100 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.1.4 Výstavba požiarnej zbrojnice	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.1.5 Výbudovanie zastávok MHD	2025-2030	390 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.1 Chodník pri ceste III/3432	2025-2030	500 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.2 Chodník pri ceste III/3437	2025-2030	500 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.3 Výbudovanie chodníkov v obci	2025-2030	300 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.4 Výstavba MK Kamence	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR

Projekt 1.2.5 Výstavba MK Za Záhumním	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.6 Výstavba MK na Lúkach	2025-2030	1 500 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.7 Výstavba MK k evanjelickému cintorínu	2025-2030	500 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.8 Výstavba MK od bytovky	2025-2030	500 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.9 Cesta na Teriakovce	2025-2030	2 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.10 Výstavba prístupovej komunikácie do časti Severná	2025-2030	3 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.11 Rekonštrukcia MK v obci	2025-2030	3 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.12 Rekonštrukcia mostov a lávok cez potok Šebastovka	2025-2030	3 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.13 Zriadenie názvov ulíc v obci Vyšná Šebastová a Severná	2025-2030	50 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.14 Výkup pozemkov pod MK	2025-2030	300 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.15 Pasportizácia miestnych komunikácií	2025-2030	30 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.16 Cyklocestička	2025-2030	2 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.17 Rozšírenie cintorína v obci	2025-2030	100 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.18 Rekonštrukcia areálu cintorína	2025-2030	100 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 1.2.19 Revitalizácia verejných priestranstiev	2025-2030	300 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 2.1.1 Rekonštrukcia multifunkčného ihriska	2025-2030	50 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 2.1.2 Výstavba workoutového ihriska	2025-2030	100 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 2.1.3 Dostavba športového areálu	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR

Projekt 2.1.4 Rekonštrukcia strechy altánku na ihrisku	2025-2030	50 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 2.1.5 Dobudovanie Ružencovej záhrady	2025-2030	200 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 2.2.1 Rozšírenie MŠ	2025-2030	400 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 2.2.2 Výstavba MŠ v Severnej	2025-2030	2 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 2.2.3 Rekonštrukcia oplotenia MŠ	2025-2030	50 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 3.1.1 Výstavba kanalizácie v časti Severná	2025-2030	3 000 000,00	VVS, a.s., rozpočet obce, EŠIF
Projekt 3.1.2 Dobudovanie kanalizácie v obci Vyšná Šebastová	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 3.1.3 Rekonštrukcia protipovodňového rigolu	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 3.1.4 Výstavba vodojemu	2025-2030	1 000 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR
Projekt 3.1.5 Výstavba zberného dvora	2025-2030	300 000,00	rozpočet obce, EŠIF, ŠR

Zdroj: vlastné spracovanie

Administratívne, organizačné a inštitucionálne zabezpečenie PHSR:

Vypracovaním a schválením PHSR plní obec základný princíp regionálnej politiky. Týmto princípom je princíp programovania. Implementácia konkrétnych projektov a aktivít si bude vyžadovať konkrétne osoby, ktoré budú predmetné projekty/aktivity uskutočňovať a preberať za ich realizáciu zodpovednosť. Vzhľadom na nedostatok interných obecných pracovníkov je predpoklad využitia externých odborníkov na zastrešenie konkrétnych projektov a aktivít.

Riadiacim orgánom PHSR na úrovni obce je obecné zastupiteľstvo. Výkonným orgánom PHSR na úrovni obce je starosta obce. Starosta zodpovedá za celý systém riadenia PHSR, ako aj za systém čerpania získaných dotácií, použitia úverových zdrojov a v prípade získania pomoci štrukturálnych fondov aj za čerpanie tejto pomoci. Administratívne zabezpečenie PHSR je nevyhnutným predpokladom jeho plnenia. Realizácia PHSR si vyžaduje systematickosť vo všetkých postupoch od prípravy až po realizáciu. Zastupiteľstvo každoročne

schvaľuje hodnotiace a monitorovacie správy a rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Systém monitorovania a hodnotenia:

Hlavným cieľom systému monitorovania a hodnotenia je získavanie informácií a reálnom plnení PHSR a o jeho prípadnom negatívnom vývoji. Ak bude systém monitorovania a hodnotenia dobre nastavený, týmto dôsledkom môže dôjsť k prípadnej zmene spôsobu realizácie PHSR a podľa potreby aj definovanie a prijatie nových opatrení. Monitorovanie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja sa bude vykonávať priebežne počas celého trvania PHSR až do ukončenia jeho platnosti. Výstupom monitorovania PHSR je monitorovacia správa za príslušný rok v rámci implementácie projektov z európskych štrukturálnych fondov.

Tabuľka 28 Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHSR		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	Najskôr v roku 2025	Podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	V prípade potreby	Kontrola súladu PHSR s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PHSR	2025	Téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	V prípade potreby	Pri značnom odklone od stanovených cieľov, pri návrhu na opravu a doplnenie PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	2025-2030	Na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, auditu, pripomienok poslancov

Záver

Tabuľka 29 Schválenie PHSR

Schválenie PHSR	
Dokument	– <u>Názov:</u> Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšná Šebastová na roky 2024-2030 – <u>Štruktúra dokumentu:</u> dokument je štruktúrovaný podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a regionálneho rozvoja
Spracovanie	– <u>Forma spracovania:</u> Spracovanie PHSR vykonala obec na základe externého odborného poradenstva.
Schválenie	– <u>Návrh na uznesenie zastupiteľstva:</u> „Obecné zastupiteľstvo vo Vyšnej Šebastovej schvaľuje Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Vyšná Šebastová na roky 2024-2030“

Zdroj: vlastné spracovanie

Prílohy PHSR

- Príloha č. 1 - Zoznam skratiek použitých v PHSR
- Príloha č. 2 - Zoznam tabuliek, grafov, obrázkov a formulárov

Príloha č. 1 - Zoznam skratiek použitých v PHSR

a.s.	Akciová spoločnosť
EŠIF	Európske Štrukturálne a Investičné Fondy
EÚ	Európska Únia
ha	hektár
JRD	Jednotné roľnícke družstvo
KD	Kultúrny dom
MK	Miestne komunikácie
MNV	Miestny národný výbor
MŠ	Materská Škola
MŠ SR	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
n.o.	Neziskové organizácie
OcÚ	Obecný úrad
OP	Operačný Program
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
SODB	Sčítanie Obyvateľov, Domov a Bytov
ŠR	Štátny rozpočet
ŠÚ SR	Štatistický Úrad Slovenskej Republiky
ÚPN	Územný plán obce
VÚC	Vyšší Územný Celok
VVS	Východoslovenská vodárenská spoločnosť
ZŠ	Základná Škola
ŽP	Životné Prostredie

Príloha č. 2 - Zoznam tabuliek, grafov a obrázkov

Tabuľka 1 Dôležitosť vypracovania PHSR.....	4
Tabuľka 2 Zámer spracovania PHSR.....	4
Tabuľka 3 Harmonogram spracovania PHSR.....	5
Tabuľka 4 Základné charakteristiky obce Vyšná Šebastová.....	8
Tabuľka 5 Základné polohopisné údaje obce Vyšná Šebastová	8
Tabuľka 6 Spádovosť obce Vyšná Šebastová	9
Tabuľka 7 Pôdny fond v obci Vyšná Šebastová v r. 2023	14
Tabuľka 8 Štruktúra pôdnych typov poľnohospodárskych pôd v okrese Prešov	15
Tabuľka 9 Prehľad CHVÚ v okrese Prešov	17
Tabuľka 10 Prehľad CHÚ v okrese Prešov	18
Tabuľka 11 Prehľad počtu a detí v MŠ a ZŠ v obci Vyšná Šebastová.....	39
Tabuľka 12 Údaje o obyvateľoch obce Vyšná Šebastová SODB 2021	40
Tabuľka 13 Údaje o domoch v obci Vyšná Šebastová SOBD2021	41
Tabuľka 14 Údaje o bytoch v obci Vyšná Šebastová SOBD2021	41
Tabuľka 15 Vývoj počtu obyvateľov v obci Vyšná Šebastová od roku 2019-2023.....	42
Tabuľka 16 Prirodzený prírastok a úbytok obyvateľstva v obci od roku 2019-2023.....	43
Tabuľka 17 Prírastok obyvateľstva sťahovaním v obci od roku 2019-2023	43
Tabuľka 18 STEEP analýza (analýza externého prostredia).....	50
Tabuľka 19 SWOT analýza ekonomickej oblasti.....	52
Tabuľka 20 SWOT analýza sociálnej oblasti	54
Tabuľka 21 SWOT analýza environmentálnej oblasti	55
Tabuľka 22 Prehľad špecifických cieľov a opatrení v ekonomickej oblasti	57
Tabuľka 23 Prehľad špecifických cieľov a opatrení v sociálnej oblasti.....	57
Tabuľka 24 Prehľad špecifických cieľov a opatrení v environmentálnej oblasti	58
Tabuľka 25 Prehľad opatrení a projektov podľa prioritných oblastí.....	59
Tabuľka 26 Tabuľka ukazovateľov výsledkov, dopadov	63
Tabuľka 27 Akčný plán obce Vyšná Šebastová	68
Tabuľka 28 Plán hodnotenia a monitorovania	71
Tabuľka 29 Schválenie PHSR.....	72
 Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov v r. 2019 - 2023 v obci Vyšná Šebastová.....	42
Graf 2 Počet obyvateľov podľa pohlavia v roku 2023 v obci Vyšná Šebastová.....	42
 Obrázok 1 Budova obecného úradu	8
Obrázok 2 Poloha obce Vyšná Šebastová	9
Obrázok 3 Letecká snímka obce Vyšná Šebastová	9
Obrázok 4 Rímskokatolícky kostol	33
Obrázok 5 Ružencová záhrada v obci Vyšná Šebastová.....	34
Obrázok 6 Erb obce Vyšná Šebastová Obrázok 7 Vlajka obce Vyšná Šebastová	35
Obrázok 8 Schéma stromu problémov	45